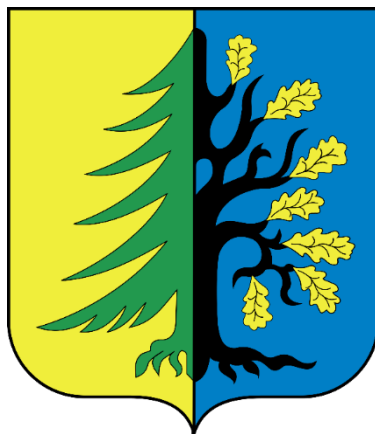

Diagnoza zjawisk negatywnych sporządzona na potrzeby wyznaczenia

**obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
Gminy Świerklany**

Opracowanie:

Grupa CDE Sp. z o.o.

Biuro:

ul. Krakowska 11

43-190 Mikołów

Tel/fax: 32 326 78 16

e-mail: biuro@ekocde.pl

Zespół autorów:

Kamil Krzoski

Michał Mroskowiak

Anna Piotrowska

Wojciech Płachetka

Katarzyna Płonka

Tomasz Pilch

Aleksandra Szlachta

Kierownik projektu:

Agnieszka Kopańska

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	5
1.1 Cel opracowania	5
1.2. Metodologia.....	5
2. Diagnoza zjawisk społecznych.....	10
2.1 Położenie	10
2.2 Sytuacja demograficzna	13
2.3 Bezrobocie	16
2.4 Pomoc społeczna	19
2.5 Edukacja.....	25
2.6 Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym	28
3. Inne negatywne zjawiska	33
3.1 Sfera gospodarcza.....	33
3.2 Sfera techniczna.....	35
3.3 Sfera przestrzenno-funkcjonalna	38
3.4 Sfera środowiskowa	41
4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	43
4.1 PODSUMOWANIE ZJAWISK SPOŁECZNYCH.....	43
Bezrobocie	43
Pomoc społeczna	44
Frekwencja wyborcza.....	46
4.2 SFERA SPOŁECZNA - OBSZARY KRYZYSOWE	47
4.3 PODSUMOWANIE ZJAWISK GOSPODARCZO-TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNO- FUNKCJONALNYCH	49
Sfera gospodarcza.....	49
Sfera techniczna.....	49
Strefa przestrzenno-funkcjonalna.....	50

Strefa środowiskowa.....	52
4.4 SFERA GOSPODARCZO - TECHNICZNO – ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNO -FUNKCJONALNA – OBSZARY KRYZYSOWE.....	52
4.5 OBSZAR ZDEGRADOWANY	54
5. Obszar rewitalizacji Gminy Świerklany.....	56
Spis rysunków	62
Spis tabel.....	63

1. WPROWADZENIE

1.1 Cel opracowania

Rewitalizacja stanowi proces trwałego wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Celem niniejszego opracowania jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla Gminy Świerklany. Opracowanie wpisuje się w proces realizacji Strategii Rozwoju Gminy Świerklany na lata 2015-2023 (uchwała nr 74/X/15 Rady Gminy Świerklany z dnia 22 października 2015r.), w której zapisane jest zapewnienie dostępu do wysokiej jakości, spójnej i nowoczesnej infrastruktury technicznej oraz poprawa atrakcyjności inwestycyjnej m.in. poprzez rewitalizację zmierzającą do poprawy estetyki i funkcjonalności przestrzeni, organizacji, wzbogacenia i wykorzystania terenów zielonych, podniesienia atrakcyjności obiektów o wartości kulturowej, wzmocnienia instytucji kultury i ich funkcji edukacyjnych oraz zwiększenia udziału mieszkańców w kulturze.

1.2. Metodologia

Niniejsza diagnoza sporządzona została w oparciu o następujące dokumenty:

- ✓ Ustawę z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. 2015 poz. 1777);
- ✓ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku.

Proces diagnostyczny składał się z czterech głównych etapów, z czego dwa pierwsze miały charakter analizy wskaźnikowej, dwa kolejne dotyczyły wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wyznaczony w ten sposób obszar rewitalizacji stanowi najbardziej problemowy obszar Gminy i na nim będzie koncentrowała się interwencja w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji.

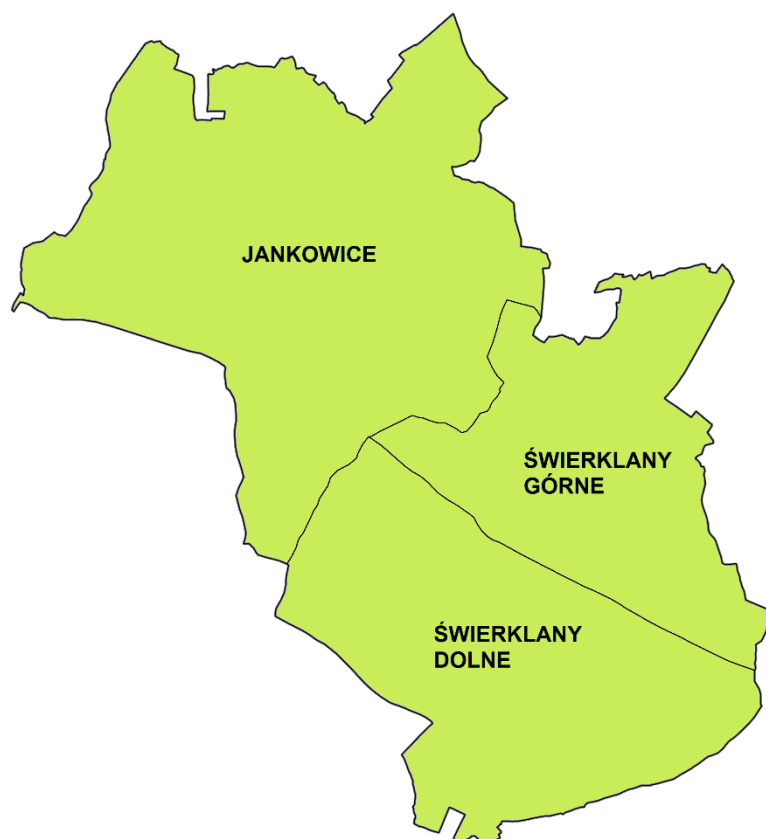
ETAP I	Analiza negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Świerklany (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji oraz kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym).
ETAP II	Analiza innych negatywnych zjawisk: gospodarczych, technicznych oraz przestrzenno-funkcjonalnych.
ETAP III	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego, czyli obszaru, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz występowaniem co najmniej jednego z innych negatywnych zjawisk.

ETAP IV	Wyznaczenie obszaru rewitalizacji, czyli obszaru, który cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, stanowiącego nie więcej niż 20% powierzchni gminy i zamieszkałego przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Sieć osadniczą Gminy tworzą trzy sołectwa: Jankowice, Świerklany Dolne, Świerklany Górne. Poniższa tabela przedstawia wykaz ulic wchodzących w skład poszczególnych sołectw.

L.p.	Sołectwo	Wykaz ulic
1	Jankowice	Akacyjowa, Bema, Biasowicka, Boguszowicka, Borowików, Brzozowa, Dygasińskiego, Grażyńskiego, Górnica, Hoły, Iglasta, Jarzębinowa, Jaworowa, Kopernika, Korczaka, Korfatego, Kościelna, Krótka, Księdza Walentego, Liściasta, Lompy, Miarki, Moczydła, Morcinka, Nowa, Piaskowa, Podkościele, Podlesie, Polna, Poprzeczna, Prosta, Przemysłowa, Przyjemna, Radosna, Reymonta, Równoległa, Rybnicka, Skargi, Spokojna, Sportowa, Świerklańska, Topolowa, Tulipanowa, Ukośna, Wesoła, Wierzbowa, Wolności, Wowry
2	Świerklany Dolne	Aleja, Basztowa, Błękitna, Gogołowska, Granice, Henryka Pobożnego (od nr 1 do 20), Hutnicza, Jana Kazimierza, Jankowicka, Kasztelańska, Kazimierza Wielkiego, Korytarzowa, Kościelna (od 1 do 18A), Księdza Janika, Księdza Ligonja, Kucharzówka, 3 Maja, Malarska, Piekarnicza, Połomska, Powstańców, Rolnicza, Spacerowa, Stawowa, Szerocka (od 28 do końca), Szklarnia, Szybowa, Władysława Jagiełły, Władysława Łokietka (od 1 do 34), Władysława Warneńczyka, Wodzisławska, Zamkowa, Zielona, Złota, Zygmunta Starego
3	Świerklany Górne	Bratkowa, Boryńska, Budowlana, Fiołkowa, Gajowa, Górna, Górnośląska, Henryka Pobożnego (od 21 do końca), Jana III Sobieskiego, Jesienna, Kościelna (od 19 do końca), Kościuszki, Leśna, Letnia, Łukowa, Makowa, Mieszka I, Ogrodnicza, Plebiscytowa, Pogodna, Parytetyczna, Przemysłowa, Rajska, Rybacka, Rybnicka, Rycerska, Słoneczna, Sosnowa, Stokrotkowa, Strażacka, Szkolna, Szerocka (od nr 1 do 27) Świerkowa, Tęczowa, Tulipanowa, Wiejska, Wiosenna, Władysława Łokietka (od nr 35 do końca), Wrzosowa, Zimowa, Żeglarska, Żorska

Poniższy rysunek przedstawia podział Gminy Świerklany na sołectwa.

Rysunek 1: Podział Gminy Świerklany na sołectwa (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

METODY WYKORZYSTANE W PROCESIE DIAGNOSTYCZNYM

Proces diagnostyczny przebiegał we współpracy zespołu ekspertów zewnętrznych i przedstawicieli Urzędu Gminy Świerklany i jednostek organizacyjnych w każdym obszarze prac.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter holistyczny i łączy metody ilościowe z jakościowymi. Dla wydzielonych uprzednio jednostek urbanistycznych pozyskano materiał statystyczny dostępny w zasobach Urzędu Gminy Świerklany oraz wygenerowany przez instytucje zewnętrzne, m.in. Powiatowy Urząd Pracy w Rybniku, Komendę Miejską Policji w Rybniku, Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku, Państwową Komisję Wyborczą czy gminne szkoły podstawowe i gimnazjalne. Część pozyskanych tą drogą danych została wykorzystana do opracowania wskaźników, a część posłużyła do dokonania waloryzacji istniejącego zagospodarowania. Dodatkowym narzędziem służącym pozyskaniu informacji na potrzeby diagnozy była ankieta, dzięki której zbadano opinie mieszkańców w zakresie występowania obszarów problemowych na terenie Gminy.

ANALIZA WSKAŹNIKOWA

Uzyskane dane posłużyły do budowy wskaźników odnoszących wielkość zjawiska do poszczególnych jednostek pomocniczych. Proces ten był zdeterminowany dostępnością danych, różnym stopniem ich szczegółowości, a także sposobem gromadzenia informacji. Dane gromadzone są w dwóch układach:

- ❖ liniowym, czyli w odniesieniu do poszczególnych ulic,
- ❖ powierzchniowym, które należało przeliczyć do układu analizowanych jednostek urbanistycznych.

Większość wskaźników ma charakter względny, pozostałe pokazują wielkość zjawiska w liczbach bezwzględnych. Wszystkie jednak spełniają wymóg poprawności metodologicznej – zostały skonstruowane zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi, opisują zjawisko w sposób czytelny, są łatwe w odbiorze, weryfikowalne i różnicują przestrzeń Gminy. W wyniku tak przeprowadzonej procedury zbudowano listę wskaźników, które posłużyły do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

DIAGNOZA ZJAWISK NEGATYWNYCH SPORZĄDZONA NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU
ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY ŚWIERKLANY

Tabela 1: Wykaz wskaźników wykorzystanych do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (opracowanie własne)

L.p.	Sfera	Wskaźnik
1	SPOŁECZNA	Liczba świadczeń przyznanych z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców
2	SPOŁECZNA	Liczba świadczeń przyznanych z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców
3	SPOŁECZNA	Liczba przyznanych świadczeń rodzinnych na 100 mieszkańców
4	SPOŁECZNA	Frekwencja wyborcza [%]
5	SPOŁECZNA	Liczba osób bezrobotnych ogółem na 100 mieszkańców
6	SPOŁECZNA	% bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w stosunku do ogółu bezrobotnych
7	GOSPODARCZA	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców
8	TECHNICZNA	Masa [Mg] wyrobów azbestowych na 1 km ²
9	FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNA	Liczba przeprowadzonych interwencji policji na 100 mieszkańców
10	FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNA	Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców
11	ŚRODOWISKOWA	Liczba budynków objętych selektywnym odbiorem odpadów na 100 budynków

2. DIAGNOZA ZJAWISK SPOŁECZNYCH

2.1 Położenie

Gmina Świerklany znajduje się w środkowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie rybnickim. Gmina sąsiaduje z:

- miastem Rybnik – od północy,
- miastem Żory – od wschodu,
- miastem Jastrzębie – od południowego - wschodu,
- Gminą Mszana – od południowego - zachodu,
- Gminą Marklowice – od zachodu.

Poniżej przedstawiono położenie Gminy Świerklany na tle województwa śląskiego oraz powiatu rybnickiego.

Rysunek 2: Położenie powiatu rybnickiego na tle województwa śląskiego (źródło: www.gminy.pl)

Rysunek 3: Położenie Gminy Świerklany na tle powiatu rybnickiego (źródło: www.gminy.pl)

Gmina Świerklany zajmuje powierzchnię 23,90 km². Sieć osadniczą Gminy tworzą 3 sołectwa: Jankowice, Świerklany Dolne oraz Świerklany Górne. Największą powierzchnię zajmuje sołectwo Jankowice – 11,26 km². Powierzchnia poszczególnych sołectw została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 2. Powierzchnia poszczególnych sołectw Gminy Świerklany (źródło: dane UG Świerklany)

Numer	Nazwa sołectwa	Powierzchnia [km ²]
1	Jankowice	11,26
2	Świerklany Dolne	7,33
3	Świerklany Górne	5,31

Jankowice

Początki Jankowic sięgają głębokiego średniowiecza. Pierwsze źródła historyczne dotyczące wsi pochodzą z 1223 roku, a inne znajdują się w spisach dóbr biskupstwa wrocławskiego z 1229 i 1305 roku. Jankowice posiadają swój herb, jest on znany od XIX wieku. Wieś zawsze nierozdzielnie związana była z ziemią rybnicką i podobnie jak ona znajdowała się pod panowaniem Wielkich Moraw, Polski, Czech, Austrii, Prus, Niemiec i ponownie Polski. Z zachowanych do dzisiaj dokumentów wynika, że Jankowice z roku na rok stawały się coraz większą i zasobniejszą wsią. W okresie międzywojennym wieś przeżywała bujny rozwój gospodarczy i kulturalny. Wybuch II wojny światowej znacznie zakłócił rozwój wsi, rozpoczęły się aresztowania i prześladowania ludności. Wyzwolenie miejscowości nastąpiło w dniach 26-27 marca 1945 roku. W okresie powojennym istniała tutaj gmina Jankowice obejmująca swoim zasięgiem także Świerklany Górne i Dolne oraz Skrzeczkowice. W 1955 roku powołano Gminną Radę

Narodową, a następnie Gromadzką Radę Narodową. Od 1973 roku miejscowość włączono do gminy Świerklany z siedzibą w Jankowicach.

Świerklany Dolne

Świerklany Dolne wyodrębniły się z miejscowości Świerklany, o której pierwsze wzmianki pochodzą ze spisów dóbr biskupa wrocławskiego z 1300 roku. Wyodrębnienie to miało miejsce około XVII wieku i początkowo miejscowość funkcjonowała jako Świerklany Średnie, by ostatecznie przyjąć, zachowaną do dzisiaj nazwę Świerklany Dolne. Wieś należała do parafii w Połomi i posiadała własny drewniany filialny 300-letni kościół. Od 1812 roku działała we wsi szkoła, którą przeniesiono do nowego, większego budynku w roku 1857. Mieszkańcy Świerklan Dolnych utrzymywali się głównie z rolnictwa, a ich sytuacja materialna znacznie się poprawiła po zniesieniu pańszczyzny. W 1939 roku Świerklany Dolne były wsią stosunkowo zamożną. Wybuch II wojny światowej zakłócił dotychczasowy rozwój wsi. Świerklany Dolne zostały zajęte przez wojska niemieckie. Wyzwolenie miejscowości nastąpiło w dniach 26-27 marca 1945 roku. W okresie powojennym Świerklany Dolne należały początkowo do gminy Jankowice. W 1954 roku Świerklany Dolne i Górne utworzyły gromadę Świerklany, a od 1973 roku miejscowość weszła w skład gminy Świerklany z siedzibą w Jankowicach.

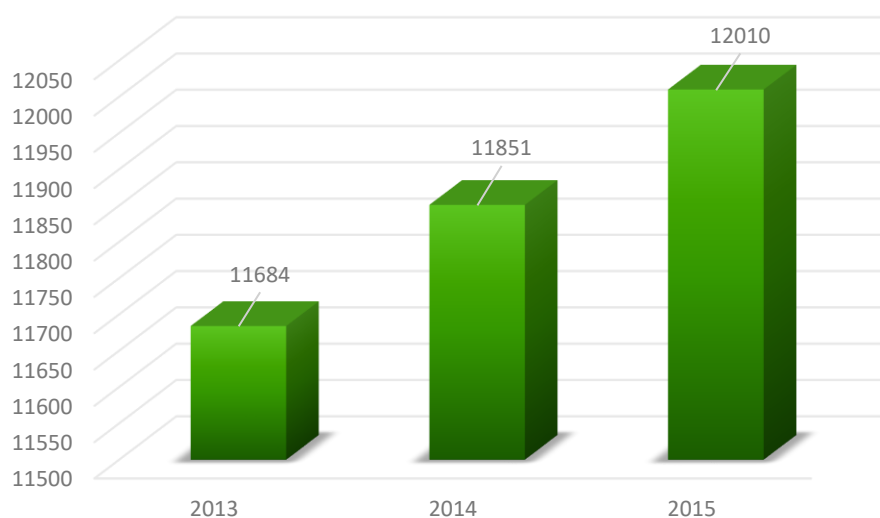
Świerklany Górne

Okolo 1500 roku Świerklany Górne wyodrębniły się z istniejącej już od 1300 roku miejscowości Świerklany, figurującej w spisach dóbr biskupa wrocławskiego pod nazwą "Swrklant". Pierwsze najstarsze zabudowania powstały wzdłuż obecnej ulicy Wiejskiej i Parytetycznej. W okresie międzywojennym aktywnie działały tutaj liczne organizacje: Związek Powstańców Śląskich, związek górników Zjednoczenie Zawodowe Polskie, Związek Młodzieży Pracującej Jedność, Towarzystwo Matek Polek, Związek Harcerstwa Polskiego, Towarzystwo Gimnastyczne Sokół. W 1939 roku Świerklany Górne były wsią stosunkowo zamożną. Istniała tutaj szkoła i działało kilka sklepów, a wieś była zelektryfikowana. Wybuch II wojny światowej zakłócił dotychczasowy rozwój wsi, Świerklany Górne zostały zajęte przez wojska niemieckie. Ustała działalność wszystkich stowarzyszeń religijnych i społecznych. Wyzwolenie miejscowości nastąpiło w dniach 26-27 marca 1945 roku. W okresie powojennym Świerklany Górne należały początkowo do gminy Jankowice. W 1954 roku Świerklany Górne i Dolne utworzyły gromadę Świerklany, a od 1973 roku miejscowość weszła w skład gminy Świerklany z siedzibą w Jankowicach.

2.2 Sytuacja demograficzna

Liczba mieszkańców

Gminę Świerklany w 2015 roku zamieszkiwało 12 010 mieszkańców, z czego 6 121 to kobiety, a 5 889 to mężczyźni. Sytuacja demograficzna w Gminie wydaje się być korzystna. Od 2013 roku liczba mieszkańców systematycznie wzrastała. Poniższy wykres przedstawia zmiany ogólnej liczby mieszkańców w latach 2013-2015.

Rysunek 4: Liczba mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)

Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 z podziałem na poszczególne sołectwa.

Tabela 3: Zestawienie liczby mieszkańców (z uwzględnieniem płci) w latach 2013-2015 z podziałem na sołectwa Gminy Świerklany (opracowanie własne na podstawie danych UG Świerklany)

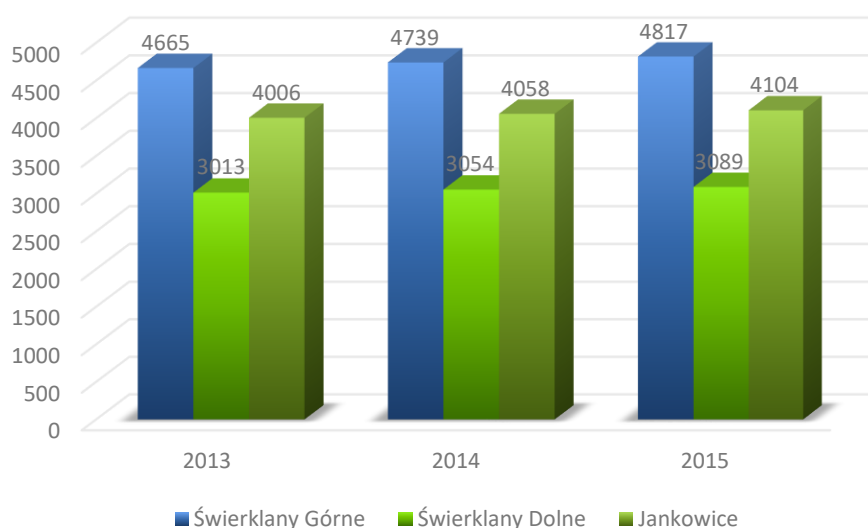
	2013									SUMA
	wiek przedprodukcyjny (0-18)			wiek produkcyjny (19-67)			wiek poprodukcyjny (68-100)			
	K	M	Łącznie	K	M	Łącznie	K	M	Łącznie	
Świerklany Górne	531	565	1096	1595	1611	3206	223	140	363	4665
Świerklany Dolne	365	366	731	1029	1009	2038	156	88	244	3013
Jankowice	461	441	902	1375	1362	2737	233	134	367	4006
	1357	1372	2729	3999	3982	7981	612	362	974	11684

DIAGNOZA ZJAWISK NEGATYWNYCH SPORZĄDZONA NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU
ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY ŚWIERKLANY

	2014									SUMA
	wiek przedprodukcyjny (0-18)			wiek produkcyjny (19-67)			wiek poprodukcyjny (68-100)			
	K	M	Łącznie	K	M	Łącznie	K	M	łącznie	
Świerklany Górne	530	586	1116	1620	1619	3239	233	151	384	4739
Świerklany Dolne	364	370	734	1037	1021	2058	164	98	262	3054
Jankowice	469	438	907	1380	1381	2761	247	143	390	4058
	1363	1394	2757	4037	4021	8058	644	392	1036	11851

	2015									SUMA
	wiek przedprodukcyjny (0-18)			wiek produkcyjny (19-67)			wiek poprodukcyjny (68-100)			
	K	M	łącznie	K	M	łącznie	K	M	łącznie	
Świerklany Górne	542	596	1138	1635	1634	3269	245	165	410	4817
Świerklany Dolne	364	366	730	1042	1037	2079	176	104	280	3089
Jankowice	463	442	905	1387	1387	2774	267	158	425	4104
	1369	1404	2773	4064	4058	8122	688	427	1115	12010

Poniższy wykres przedstawia trend zmian liczby mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy w latach 2013-2015. Z wykresu wynika, że w każdym sołectwie obserwuje się wzrost liczby mieszkańców względem roku 2013.

Wykres 1: Zmiany liczby mieszkańców na terenie poszczególnych sołectw w latach 2013-2015 (opracowanie własne na podstawie danych UG Świerklany)

Gęstość zaludnienia

Gęstość zaludnienia to wskaźnik pokazujący wielkość osadnictwa ludności na określonej powierzchni terenu. Najczęściej ustala się go w postaci liczby osób zamieszkujących daną gminę w przeliczeniu na kilometr kwadratowy. Poniższa tabela przedstawia gęstość zaludnienia na terenie województwa śląskiego, powiatu rybnickiego oraz Gminy Świerklany w latach 2013-2015.

Tabela 4: Gęstość zaludnienia w poszczególnych jednostkach administracyjnych w latach 2013-2015 (źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; dane UG Świerklany)

Jednostka	Gęstość zaludnienia			Trend zmian
	2013	2014	2015	
Województwo śląskie	373	372	371	↓
Powiat Rybnicki	344	345	346	↑
GMINA ŚWIERKLANY	489	496	502	↑

Gęstość zaludnienia na terenie Gminy Świerklany w poszczególnych sołectwach przedstawia tabela poniżej.

Tabela 5: Gęstość zaludnienia na terenie sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Gminy Świerklany)

Sołectwo	Gęstość zaludnienia [os./km ²]			Trend zmian
	2013	2014	2015	
Świerklany Górne	878	892	907	↑
Świerklany Dolne	411	417	422	↑
Jankowice	356	360	364	↑
GMINA ŚWIERKLANY	489	496	502	↑

Struktura wiekowa mieszkańców

W ostatnich dziesięcioleciach w kraju zmieniła się radykalnie struktura wiekowa Polaków. W sytuacji niskiej liczby urodzeń oraz wydłużania się przeciętnego trwania życia ludzkiego zwiększyły się zarówno liczba, jak i odsetek osób starszych. W obliczu zmniejszającej się w istotny sposób liczby pracujących obywateli wiele krajów staje wobec dylematu: czy prowadzić politykę pronatalistyczną i prorodziną, czy też postawić na imigrację siły roboczej z krajów o większej dzietności. Zgodnie z definicją wieku produkcyjnego jest to ludność wykonująca pracę przynoszącą dochód oraz bezrobotni; przedział wiekowy przyjęty w statystyce dla potrzeb ekonomii.

Poniższa tabela przedstawia strukturę wiekową mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015.

Tabela 6: Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane Urząd Gminy Świerklany)

	Wiek przedprodukcyjny (0-18 lat)	Wiek produkcyjny (19-67 lat)	Wiek poprodukcyjny (68-100 lat)
2013	2729	7981	974
2014	2757	8058	1036
2015	2773	8122	1115

2.3 Bezrobocie

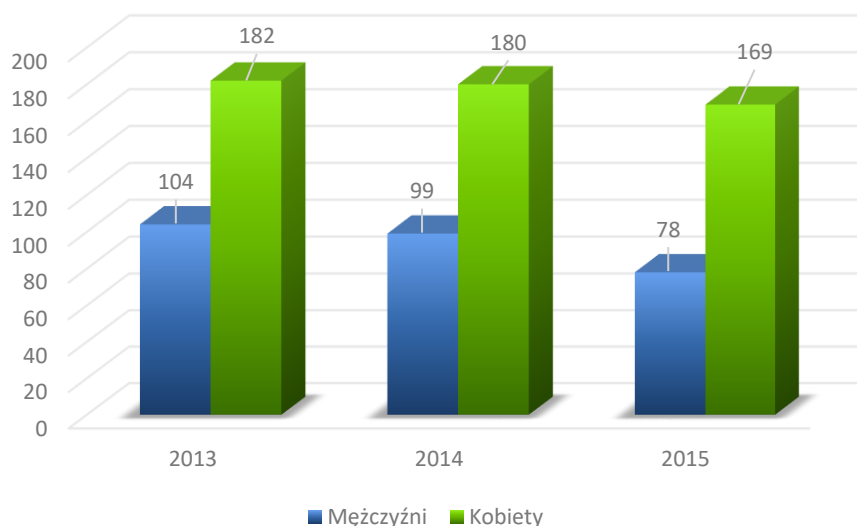
Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Bezrobocie jest przyczyną degradacji ekonomicznej osób nim dotkniętych oraz ich rodzin. Gwałtowny spadek dochodów spowodowany utratą pracy doprowadza do wymuszonego ograniczania lub rezygnacji z zaspokajania niektórych potrzeb, a także zmusza do korzystania z finansowej i rzeczowej pomocy z zewnątrz, co często doprowadza do narastania spirali zadłużenia. Najdotkliwiej skutki bezrobocia w płaszczyźnie ekonomicznej odczuwają rodziny wielodzietne oraz niepełne. Utrata jedyne go żywiciela rodziny oznacza natychmiastowe pogorszenie warunków życia. Skutki bezrobocia rodziców nie tylko zmieniają sytuację dzieci, ale często mogą negatywnie wpłynąć na ich przyszłe losy w związku z ograniczonymi możliwościami realizacji planów edukacyjnych. Grupą szczególnie zagrożoną skutkami bezrobocia jest młodzież, a w szczególności absolwenci. Bezrobocie zniekształca proces aktywizacji zawodowej młodych ludzi. Bezrobocie ma w tej grupie osób skutki nie tylko ekonomiczne, ale może mieć również skutki w postaci zakłóceń w sferze psychospołecznej. Bezczyność i nieuregulowany tryb życia wywołują w młodzieży zachowania dewiacyjne i patologiczne, które prowadzą do narastania kolejnych problemów społecznych, takich jak alkoholizm, przemoc w rodzinie czy wzrost przestępczości.

Tabela 7: Liczba osób bezrobotnych na terenie województwa, powiatu oraz Gminy Świerklany
Bank Danych Lokalnych, GUS; Powiatowy Urząd Pracy w Rybniku)

(źródło:

Jednostka	Bezrobocie			Trend zmian
	2013	2014	2015	
Województwo śląskie	208 296	175 675	148 508	↓
Powiat rybnicki	2 288	1 950	1 743	↓
Gmina Świerklany	286	279	247	↓

Rysunek 5: Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 z uwzględnieniem płci (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Tabela 8: Charakterystyka bezrobocia na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015
PUP w Rybniku)

(źródło:

	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia	Liczba osób długotrwale pozostających bez pracy
2013	286	61	114
2014	279	61	109
2015	247	51	110

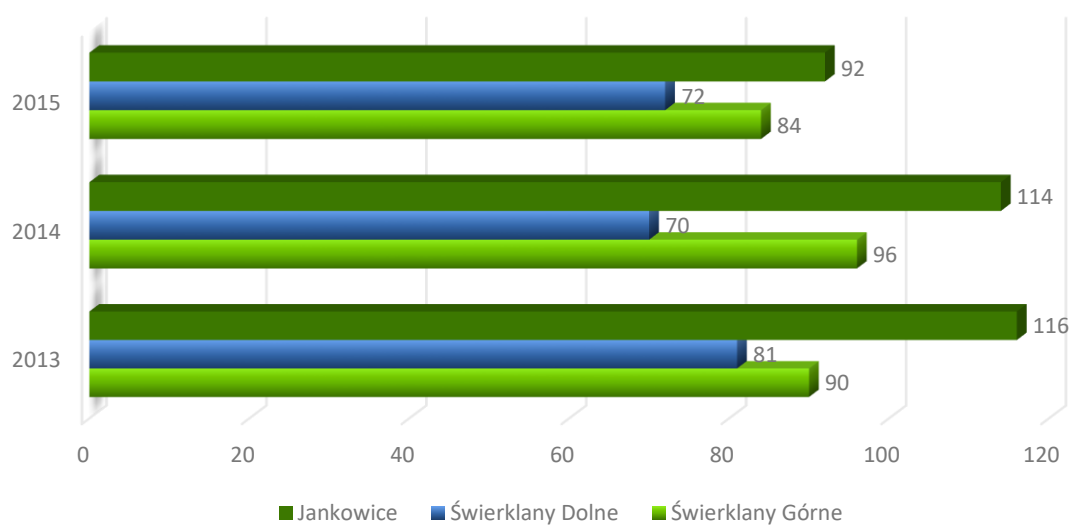
Tabela 9: Wykształcenie osób bezrobotnych na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: PUP w Rybniku)

Wykształcenie	2013	2014	2015
Gimnazjalne i poniżej	74	53	57
Zasadnicze zawodowe	75	93	71
Policealne i średnie zawodowe	67	61	54
Średnie ogólnokształcące	28	28	29
Wyższe	42	44	36

Tabela 10: Charakterystyka bezrobocia na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: PUP w Rybniku)

(źródło: PUP w Rybniku)

Sołectwo	liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia	Liczba osób długotrwale pozostających bez pracy
2013			
Świerklany Górne	90	19	37
Świerklany Dolne	81	13	35
Jankowice	116	29	43
2014			
Świerklany Górne	96	19	33
Świerklany Dolne	70	14	25
Jankowice	114	29	51
2015			
Świerklany Górne	84	18	34
Świerklany Dolne	72	16	32
Jankowice	92	18	44

Rysunek 6. Liczba osób bezrobotnych ogółem na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Rybnik)

2.4 Pomoc społeczna

Zgodnie z art.7 ustawy o pomocy społecznej, wsparcia udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ✓ ubóstwa;
- ✓ sieroctwa;
- ✓ bezdomności;
- ✓ bezrobocia;
- ✓ niepełnosprawności;
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- ✓ przemocy w rodzinie;
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych;
- ✓ braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- ✓ alkoholizmu lub narkomanii;
- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Na terenie Gminy Świerklany działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, zlokalizowany przy ul. Strażackiej 1 w Świerklanach. Zadania GOPS:

- pomaganie i wspieranie w trudnych sytuacjach;
- udzielanie świadczeń zawartych w ustawie o pomocy społecznej;
- realizacja świadczeń rodzinnych, opiekuńczych i funduszu alimentacyjnego;
- realizacja świadczeń wychowawczych - Program "Rodzina 500+";
- zajmowanie się dodatkami mieszkaniowymi;
- wydawanie Karty Dużej Rodziny.

Poniższa tabela przedstawia liczbę przyznanych świadczeń pomocy społecznej na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015.

Tabela 11. Liczba przyznanych świadczeń pomocy społecznej na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane GOPS Świerklany)

	2013	2014	2015
Świerklany Dolne	49	59	34
Świerklany Górne	113	117	109
Jankowice	73	83	65
Gmina Świerklany	235	259	208

Tabela 12: Liczba rodzin objętych pomocą społeczną na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku, z podziałem na sołectwa (źródło: GOPS Świerklany)

L.p.	Nazwa sołectwa	Bezdomność	Bezrobocie	Długotrwała lub ciężka choroba	Bezradność w opiece	Alkoholizm	Ubóstwo	Niepełnosprawność	Ofiary przemocy w rodzinie „Niebieska Karta”	SUMA
1	Świerklany Dolne	0	9	4	0	0	10	10	1	34
2	Świerklany Górne	0	15	4	6	3	27	12	0	67
3	Jankowice	0	26	7	9	6	39	22	2	111
	Gmina Świerklany	0	50	15	15	9	76	44	3	212

Najczęściej występującą przyczyną, dla której mieszkańcy Gminy Świerklany wnioskuje o wsparcie z systemu pomocy społecznej jest ubóstwo (76 świadczeń), z czym ściśle wiąże się problem bezrobocia (50 świadczeń). Kolejnym powodem przyznawania pomocy są rodziny, w których są osoby z niepełnosprawnością (44 świadczenia). Trzecim co do wielkości powodem udzielenia pomocy jest długotrwała lub ciężka choroba jednego z członków rodziny (15 świadczeń) i bezradność w opiece (15 świadczeń). Rzadziej udzielano wsparcia rodzinom, w których występuje problem alkoholizmu (9 świadczeń) oraz dotkniętym przemocą domową (3 świadczenia).

Ubóstwo

Największym problemem na terenie Gminy Świerklany jest problem ubóstwa. W 2013 roku przyznano z tego tytułu 90 świadczeń, rok później liczba ta zwiększyła się do 96, a w 2015 roku spadła do 76.

Świadczenia, dostępne w systemie pomocy społecznej mają za cel przede wszystkim udzielenie pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji, która powinna być stanem przejściowym. Niestety, część z beneficjentów pomocy społecznej popada w stan bierności często przybierającej charakter roszczeń do nieograniczonej pomocy publicznej, ograniczając tym samym własną aktywność do minimum. Stąd też budowanie aktywnej społeczności lokalnej powinno opierać się na monitorowaniu potrzeb, profilaktyce i edukacji społecznej oraz rozwoju usług, szczególnie tych, które zaktywizują i umożliwią usamodzielnienie.

Bezrobocie

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują, że bezrobocie jest jednym z najczęstszych powodów przyznawania pomocy mieszkańcom Gminy Świerklany. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, dotkniętych bezrobociem zmieniała się.

Tabela 13. Liczba przyznawanych świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: GOPS Świerklany)

	2013	2014	2015
Gmina Świerklany	64	68	50

W 2014 roku liczba przyznanych świadczeń zwiększyła się o 4 w porównaniu do roku poprzedniego, natomiast w 2015 roku spadła o 18 w stosunku do 2014 roku. Zjawisko bezrobocia, ze względu na to, że jest powodem narastania kolejnych problemów społecznych, wymaga szczególnej uwagi oraz interwencji.

Niepełnosprawność

W Gminie Świerklany niepełnosprawność jest na trzecim miejscu jako najczęstszy powód przyznania pomocy społecznej. Jak wynika z otrzymanych danych, w 2013 roku na terenie Gminy przyznano 44 świadczenia, rok później ich ilość wzrosła do 47, a w 2015 roku ponownie spadła do 44 świadczeń.

Oczekiwania osób niepełnosprawnych w zakresie systemu wsparcia dotyczą w dużej mierze pomocy o charakterze materialnym, poszczególnych kwestii związanych z niwelowaniem niepełnosprawności (rehabilitacja lecznicza), bądź jej efektów (likwidacja barier w najbliższym otoczeniu).

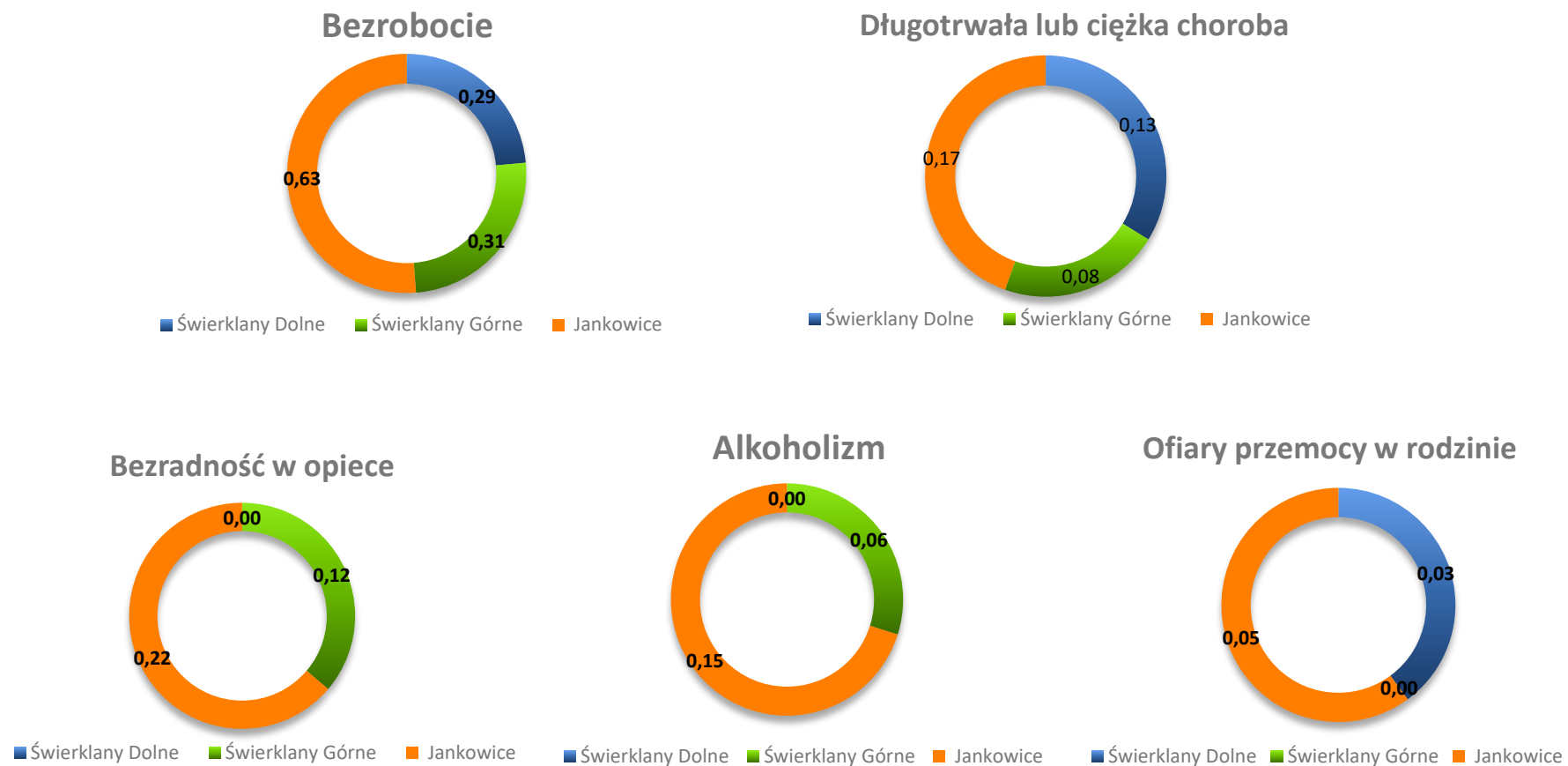
Alkoholizm

Na terenie Gminy działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zlokalizowana w Jankowicach.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powoływana jest przez Wójta Gminy i działa w oparciu o Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który przyjmowany jest na mocy uchwał przez Radę Gminy. Do zadań komisji należą działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych na terenie gminy, które są realizowane poprzez:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu,
- wspomaganie działalności pedagogów szkolnych,
- kierowanie na badania pozwalające ustalić uzależnienie od alkoholu,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży.

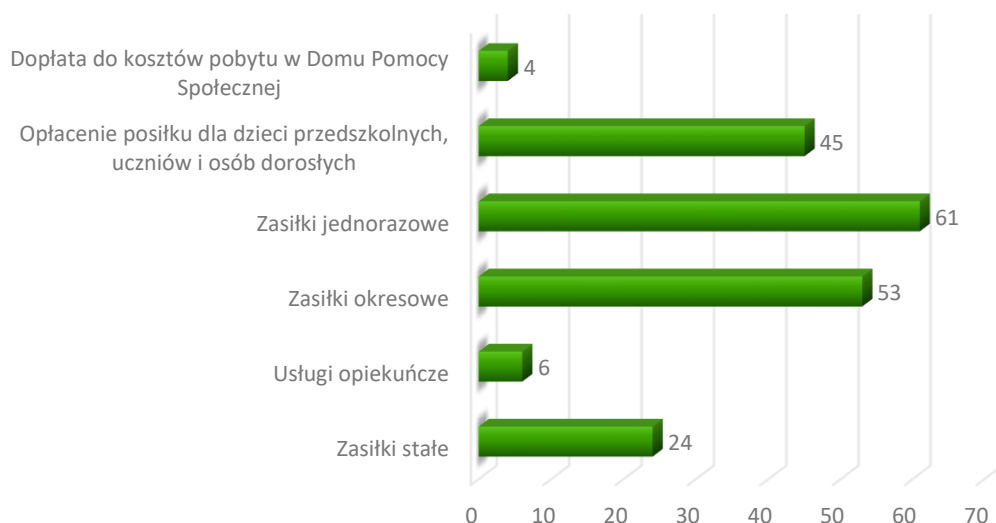
Działalność komisji obejmuje wnioskowanie o udzielanie pomocy rodzinom i osobom uzależnionym oraz kierowanie na leczenie odwykowe. W październiku 2001 roku został uruchomiony Punkt Konsultacyjny, obsługiwany przez terapeutę.

Rysunek 7. Liczba przyznanych świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców w sołectwach Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o. na podstawie danych GOPS Świerklany)

Formy pomocy i świadczenia rodzinne

Wśród form przyznawania pomocy społecznej w 2015 roku przyznano:

Rysunek 8. Formy przyznawania pomocy społecznej na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: GOPS Świerklany)

Poniższa tabela przedstawia charakterystykę udzielanych świadczeń rodzinnych na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku. Najwięcej przyznano zasiłków pielęgnacyjnych (194), następnie zasiłków rodzinnych (147), jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka (132) oraz dodatku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (117).

Tabela 14. Świadczenia rodzinne na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: GOPS Świerklany)

Sołectwo	Zasiłek rodzinny	Dodatek z tyt. urodzenia dziecka	Dodatek z tyt. opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu	Dodatek z tyt. samotnego wychowywania dziecka	Dodatek z tyt. kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	Dodatek z tyt. wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	Dodatek z tyt. rozpoczęcia roku szkolnego	Dodatek z tyt. rozpoczęcia nauki poza miejscem zamieszkania	Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka	Świadczenie pielęgnacyjne	Zasiłek pielęgnacyjny
Świerklany Dolne	40	5	3	2	6	10	31	8	35	9	63
Świerklany Górne	52	15	6	2	3	16	40	8	59	12	65
Jankowice	55	10	2	3	6	11	46	9	38	11	66
Gmina Świerklany	147	30	11	7	15	37	117	25	132	32	194

Lokale socjalne

Ważnym wyznacznikiem koncentracji ubóstwa w przestrzeni Gminy jest lokalizacja mieszkań, które są wynajmowane przez Gminę osobom o niskim dochodach. Na zasób mieszkaniowy Gminy składają się m.in. lokale komunalne (w tym socjalne), przy czym te drugie odznaczają się najniższym standardem w zasobie. łączna powierzchnia pokoi w lokalu socjalnym przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m² w gospodarstwie wieloosobowym i 10 m² w gospodarstwie jednoosobowym. Mieszkania socjalne służą zaspokojeniu potrzeb ludzi najuboższych, którym Gmina ma obowiązek zapewnić taki lokal. Są wśród nich osoby, wobec których sąd orzekł eksmisję z prawem do lokalu socjalnego.

Gmina Świerklany posiada w swoich zasobach 16 lokali socjalnych, z czego najwięcej, bo 13 znajduje się na terenie sołectwa Jankowice, a 3 na terenie sołectwa Świerklany Górne.

2.5 Edukacja

Szkolnictwo to jedna z najistotniejszych dziedzin infrastruktury społecznej. Na terenie Gminy Świerklany znajdują się 3 szkoły podstawowe i 2 gimnazja:

- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Ludwika Hołesa w Świerklanach;
- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Świętej Jadwigi w Świerklanach;
- ✓ Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Jankowicach;
- ✓ Gimnazjum im. Księdza Walentego w Jankowicach;
- ✓ Gimnazjum im. Karola Miarki w Świerklanach.

W poniższej tabeli zestawiono liczbę uczniów w placówkach oświatowych na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015. Jedynie na terenie Gimnazjum im. Księdza Walentego w Jankowicach odnotowano spadek liczby uczniów w latach 2013-2015.

Tabela 15: Liczba uczniów wraz z liczbą oddziałów w placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie Gminy Świerklany (źródło: UG Świerklany)

Nazwa placówki oświatowej	2013		2014		2015	
	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba oddziałów
Gimnazjum im. Księdza Walentego w Jankowicach	176	7	172	7	163	7
Gimnazjum im. Karola Miarki w Świerklanach	231	10	237	11	251	12
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Ludwika Hołesa w Świerklanach	315	14	313	14	342	16
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Świętej Jadwigi w Świerklanach	bd	bd	242	12	266	13
Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Jankowicach	281	14	313	15	332	15

Poniższa tabela przedstawia wyposażanie placówek oświatowych na terenie Gminy Świerklany w komputery, laptopy i tablice interaktywne na przestrzeni lat 2013-2015. Można zauważyć, że z roku na rok wyposażenie tych placówek jest coraz lepsze.

Tabela 16. Wyposażenie placówek oświatowych w sprzęt informatyczny na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015
(źródło: UG Świerklany)

Nazwa placówki oświatowej	2013			2014			2015		
	Liczba komputerów	Liczba laptopów	Liczba tablic interaktywnych	Liczba komputerów	Liczba laptopów	Liczba tablic interaktywnych	Liczba komputerów	Liczba laptopów	Liczba tablic interaktywnych
Gimnazjum im. Księdza Walentego w Jankowicach	12	14	4	12	15	4	14	15	4
Gimnazjum im. Karola Miarki w Świerklanach	39	13	6	39	13	6	39	13	6
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Ludwika Hołesa w Świerklanach	32	4	3	32	5	4	35	8	4
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Świętej Jadwigi w Świerklanach;	bd	11	2	25	2	2	26	3	2
Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Jankowicach	24	10	4	24	11	4	27	18	6

Tabela 17. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2013-2015 w szkołach podstawowych na terenie Gminy Świerklany
(źródło: UG Świerklany)

Nazwa placówki oświatowej	Rok	Liczba uczniów	Średni wynik		Procent uczniów z wynikiem		
			pkt	%	niskim	średnim	wysokim
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Ludwika Hołesa w Świerklanach	2013	50	23,88	59,7	20,40%	61,20%	18,40%
	2014	56	23,54	58,85	37,50%	42,80%	19,70%
	2015	64	22,99	74,95	12,71%	61,90%	25,40%
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Świętej Jadwigi w Świerklanach	2013	39	23,2	58	30,80%	46,20%	23,00%
	2014	39	24,7	61,75	30,80%	51,30%	18,00%
	2015	41	27,7	69,3	14,60%	63,40%	22,00%
Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Jankowicach	2013	45	26,09	65	13,00%	56,00%	31,00%
	2014	40	25,5	64	15,00%	70,00%	15,00%
	2015	56	25,5	62,6	27,00%	66,00%	7,00%

Analizując dane zestawione w powyższej tabeli można stwierdzić, że wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w 2015 roku wykazują poprawę względem roku 2014 zarówno w Szkole Podstawowej nr 1 oraz nr 2. W tych placówkach obserwuje się również spadek odsetka liczby uczniów z wynikiem niskim oraz wzrost odsetka liczby uczniów z wynikiem średnim i wysokim. W szkole podstawowej w Jankowicach sytuacja ta przedstawia się najgorzej, ponieważ na przestrzeni lat 2013-2015 zauważa się znaczny wzrost odsetka liczby uczniów z wynikiem niskim oraz spadek odsetka liczby uczniów z wynikiem średnim i wysokim.

Tabela 18: Wyniki egzaminu gimnazjalnego w latach 2013-2015 na terenie Gminy Świerklany (źródło: OKE)

	Rok	Część humanistyczna				Część matematyczno-przyrodnicza			
		język polski		historia i wiedza o społeczeństwie		matematyka		przedmioty przyrodnicze	
		Liczba uczniów	Średni wynik [%]	Liczba uczniów	Średni wynik [%]	Liczba uczniów	Średni wynik [%]	Liczba uczniów	Średni wynik [%]
Gimnazjum im. Księdza Walentego w Jankowicach	2013	50	61	50	61	50	50	50	58
	2014	54	72,3	54	58,2	54	42	54	50
	2015	64	69	64	66,4	64	50,5	64	52
Gimnazjum im. Karola Miarki w Świerklanach	2013	84	60	84	53	84	49	84	56
	2014	71	71	71	61	71	50	71	50
	2015	74	63,3	74	64,7	74	48,7	74	48,7

Z powyższych danych wynika, że wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku na terenie gimnazjum w Jankowicach w części matematyczno-przyrodniczej uległy poprawie względem roku 2014. W części humanistycznej sytuacja poprawiła się w zakresie historii i wiedzy o społeczeństwie, natomiast uległa pogorszeniu w zakresie języka polskiego. W gimnazjum w Świerklanach wyniki egzaminu z części matematyczno-przyrodniczej w 2015 roku uległy pogorszeniu w stosunku do roku 2014. W części humanistycznej wyniki uległy poprawie w zakresie historii i wiedzy o społeczeństwie, natomiast pogorszyły się w zakresie języka polskiego.

2.6 Uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym

Kultura i sport

Prowadzeniem działalności kulturalnej oraz zadaniami związanymi z promocją gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach. Jest to instytucja kultury zajmująca się animacją życia kulturalnego, upowszechnianiem i kreowaniem kultury, kultywowaniem i propagowaniem lokalnej tradycji i folkloru oraz organizacją czasu wolnego zarówno dzieci i młodzieży, jak i dorosłych. GOKiR organizuje różnorodne imprezy kulturalne jak m.in. festyny rodzinne, pikniki, koncerty, imprezy zakładowe czy imprezy okolicznościowe. W związku z lokalnym i ponadlokalnym obszarem działania, GOKiR przyczynia się do kształtowania wizerunku gminy i całej społeczności na forum powiatu, regionu, a nawet kraju.

Poza animacją życia kulturalnego, Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji propaguje rozwój kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców, dba o rozwój fizyczny dzieci i młodzieży organizując zawody sportowe, turnieje dla dorosłych i dzieci, a także mecze towarzyskie. W okresie letnim w Ośrodku Sportu i Rekreacji w Jankowicach oraz w Świerklanach przeprowadza turnieje piłki nożnej, siatkówki plażowej i tenisa ziemnego, natomiast w okresie zimowym - turnieje piłki nożnej, siatkówki oraz tenisa stołowego, które odbywają się na sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej w Świerklanach Dolnych.

Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach dysponuje dwoma Ośrodkami Sportu i Rekreacji:

- ✓ Ośrodek Sportu i Rekreacji w Świerklanach, ul. Strażacka 1;
- ✓ Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jankowicach, ul. Kościelna 19.

Na terenie Gminy działają następujące zespoły:

- ✓ Paulinki;
- ✓ Hesperus;
- ✓ Karolinki.

Zespół regionalny „Paulinki” działa od 1991 roku. Zespół ma na swoim koncie wiele występów na przeglądach zespołów regionalnych, powiatowych oraz krajowych. „Paulinki” biorą udział w przeglądach i festiwalach na terenie powiatu i województwa, a także w imprezach gminnych i powiatowych. Od roku 2015 zespół działa pod patronatem Gminnego Ośrodka Kultury i Rekreacji w Świerklanach.

Rysunek 9. Zespół „Hesperus” (źródło: jammusic.wordpress.com)

Zespół „Hesperus” został założony w 2010 roku w rodzinnym mieście Świerklany – Jankowice. Opiekę nad zespołem sprawował Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach. Zespół wykonuje muzykę rockową, od 2012 roku kapela zaczęła tworzyć własne utwory.

Zespół „Karolinki” został założony przy Kole Gospodyń Wiejskich w Jankowicach. Oficjalnie istnieje od 1960 r. Przez ponad pół wieku lat swojej działalności zdobył wiele nagród i wyróżnień. „Karolinki” nie tylko urozmaicają uroczystości w swojej gminie, ale również reprezentują swoją małą Ojczyznę na zewnątrz, a także poza granicami, kraju- koncertując m.in. dla Polonii w Rumunii. W 2010 roku zespół otrzymał honorową odznakę „Zasłużony dla Kultury Polskiej” przyznanej przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Od roku 2005 opiekę nad zespołem objął Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Świerklanach. Zespół wykonuje pieśni regionalne Górnego Śląska w unisonie i w wielogłosie, jak również proste utwory chóralne muzyki poważnej i kościelnej. W 2015 roku Karolinki świętowały jubileusz 55-lecia działalności .

Rysunek 10. Zespół „Karolinki” (źródło: www.swierklany.org.pl)

Na terenie Gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Jankowicach oraz filia w Świerklanach. Poza szerokim dostępem do pozycji książkowych z wszystkich dziedzin biblioteka oferuje:

- ✓ korzystanie ze stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu;
- ✓ wykonywanie odbitek kserograficznych;
- ✓ wypożyczanie czasopism na zewnątrz;
- ✓ „książka na telefon” dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Na obszarze Gminy Świerklany działają również 2 galerie:

Śląska Galeria „Jan” w Jankowicach - powstała w budynku byłego przedszkola i gimnazjum w Jankowicach. Galeria powstała z inicjatywy miłośników sztuki i dzięki przychylności władz gminy. Działa pod egidą Gminnego Ośrodka Kultury i Rekreacji i jest miejscem licznych spotkań, warsztatów oraz wernisaży. Prezentowanych jest tu kilkaset obrazów autorstwa polskich i zagranicznych twórców, a ponadto organizowane są zajęcia plastyczne i muzyczne oraz warsztaty fotograficzne, a raz do roku – Międzynarodowy Plener Malarski.

Galeria Sztuki Rodziny Holesz w Świerklanach – możemy w niej podziwiać twórczość Ludwika Holesza, autora ponad 2500 obrazów oraz kilkadziesiątu rzeźb w drewnie i węgłu, a także twórczość jego żony, córki oraz wnuka. Prywatna galeria przyjmuje zwiedzających z kraju i z zagranicy, w uczniowie odbywają w niej praktyczne lekcje na temat sztuki. Imieniem świerkłańskiego artysty nazwana została szkoła podstawowa przy ul. Boryńskiej w Świerklanach.

Gmina aktywnie uczestniczy w rozwoju sportu, nie tylko poprzez przekazywanie dotacji na działalność klubów sportowych, ale także rozbudowując i modernizując istniejącą na jej terenie bazę sportowo-rekreacyjną. W Świerklanach oddane zostało nowoczesne zaplecze sportowe – Gminny Obiekt Sportowy przy ul. Zamkowej 6 a, z którego korzysta klub sportowy z wieloletnią tradycją – LKS FORTECA Świerklany. Na potrzeby zawodników i kibiców udostępniono dwukondygnacyjny budynek z szatniami, magazynami i biurami, przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz boisko sportowe. Na terenie Gminy działa również LKS ORZEŁ Jankowice.

Frekwencja wyborcza

Uczestnictwo mieszkańców Gminy w życiu publicznym może przybierać różne formy. Podstawową formą aktywności obywatelskiej jest głosowanie w wyborach i referendach, zarówno na poziomie państwowym (np. wybory prezydenckie i parlamentarne), jak i lokalnym (np. wybory samorządowe).

Analizując dane przedstawione w poniższej tabeli można wywnioskować, iż frekwencja wyborcza osób uprawnionych do głosowania z terenu Gminy Świerklany w wyborach parlamentarnych w 2015 roku na tle województwa i powiatu wypada bardzo dobrze.

Tabela 19: Frekwencja wyborcza na terenie województwa, powiatu oraz Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: PKW)

	2015
Województwo śląskie	52,25%
Powiat rybnicki	52,17%
Gmina Świerklany	56,87%

Poniższa tabela przedstawia frekwencję wyborczą w poszczególnych obwodach wyborczych na terenie Gminy Świerklany. Największą frekwencją wykazali się mieszkańcy ulic wchodzących w skład obwodu wyborczego nr 4 (Świerklany Dolne), a najmniejszą mieszkańcy ulic obwodu 5 (Jankowice).

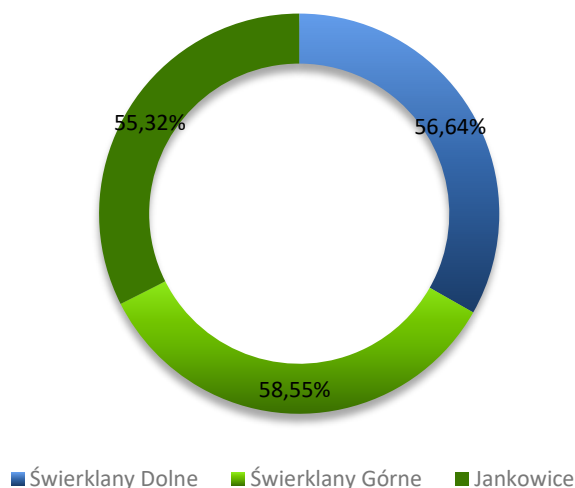
DIAGNOZA ZJAWISK NEGATYWNYCH SPORZĄDZONA NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU
ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY ŚWIERKLANY

Tabela 20: Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 roku na terenie Gminy Świerklany z podziałem na obwody wyborcze (źródło: PKW)

Nr obwodu	Ulice wchodzące w skład obwodu wyborczego	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba wydanych kart do głosowania	Frekwencja wyborcza
1	Bratkowa, Budowlana, Fiołkowa, Jesienna, Kościelna od nr 19 do końca, Kościuszki, Leśna, Letnia, Łąkowa, Makowa, Ogrodnicza, Plebiscytowa, Pogodna, Przemysłowa, Rybacka, Rybnicka, Rycerska, Słoneczna, Stokrotkowa, Strażacka, Tęczowa, Tulipanowa, Wiosenna, Wrzosowa, Zimowa, Żeglarska	1886	1098	58,22%
2	Boryńska, Gajowa, Górna, Górnośląska, Henryka Pobożnego od nr 21 do końca, Jana III Sobieskiego, Mieszka I, Parytetyczna, Rajska, Sosnowa, Szerocka od nr 1 do 27, Szkolna, Świerkowa, Wiejska, Władysława Łokietka od nr 35 do końca, Żorska	1441	850	58,99%
3	Aleja, Basztowa, Błękitna, Gogołowska, Granice, Kasztelańska, Kazimierza Wielkiego, Kucharzówka, 3 Maja od nr 115 do końca, Połomska, Powstańców, Stawowa, Szerocka od nr 28 do końca, Szybowa, Władysława Łokietka od nr 1 do 34, Wodzisławska, Zamkowa, Zielona, Żłota, Zygmunta Starego	1660	893	53,80%
4	Henryka Pobożnego od nr 1 do 20, Hutnicza, Jana Kazimierza, Jankowicka, Korytarzowa, Kościelna od nr 1 do 18A, Księdza Janika, Księdza Ligonia, 3 Maja od nr 1 do 114, Malarska, Piekarnicza, Rolnicza, Spacerowa, Szklarnia, Władysława Jagiełły, Władysława Warnerńczyka	1142	694	60,77%
5	Akacyjowa, Bema, Boguszowicka, Borowików, Brzozowa, Dygasińskiego, Grażyńskiego, Iglasta, Jarzębinowa, Jaworowa, Kopernika, Korczaka, Korfantego, Kościelna, Księdza Walentego, Liściasta, Lompy, Miarki, Moczydła, Morcinka, Nowa od nr 1 do 26, Nowa od nr 90 do końca, Podkościele, Podlesie, Poprzeczna, Reymonta, Rybnicka, Skargi, Świerklańska od nr 58 do końca, Topolowa, Ukośna, Wierzbowa, Wolności, Wowry	1884	993	52,71%
6	Biasowicka, Górnicza, Hoły, Krótka, Nowa od nr 27 do 89, Piaskowa, Polna, Prosta, Przemysłowa, Przyjemna, Radosna, Równoległa, Spokojna, Sportowa, Świerklańska od nr 1 do 57, Tulipanowa, Wesola	1310	774	59,08%

Wśród sołectw Gminy Świerklany można zauważyć, że największą frekwencją wyborczą odznacza się sołectwo Świerklany Górne – 58,55%, a najmniejszą sołectwo Jankowice - 55,32%.

Rysunek 11. Frekwencja wyborcza na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku w podziale na sołectwa (źródło: opracowanie własne na podstawie PKW)

3. INNE NEGATYWNE ZJAWISKA

3.1 Sfera gospodarcza

Gmina Świerklany położona jest w środkowo-zachodniej części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. Bliskość głównych ośrodków przemysłowych ziemi rybnickiej oraz mała odległość od granicy z Czechami w Chałupkach czynią Gminę atrakcyjnym miejscem dla inwestorów. Świerklany posiadają także korzystne położenie komunikacyjne.

Do największych prywatnych zakładów działających na terenie gminy należą:

- ✓ Becker Warkop,
- ✓ Cetus - Energetyka Gazowa,
- ✓ Przedsiębiorstwo Transportowe J. Piechoczek.

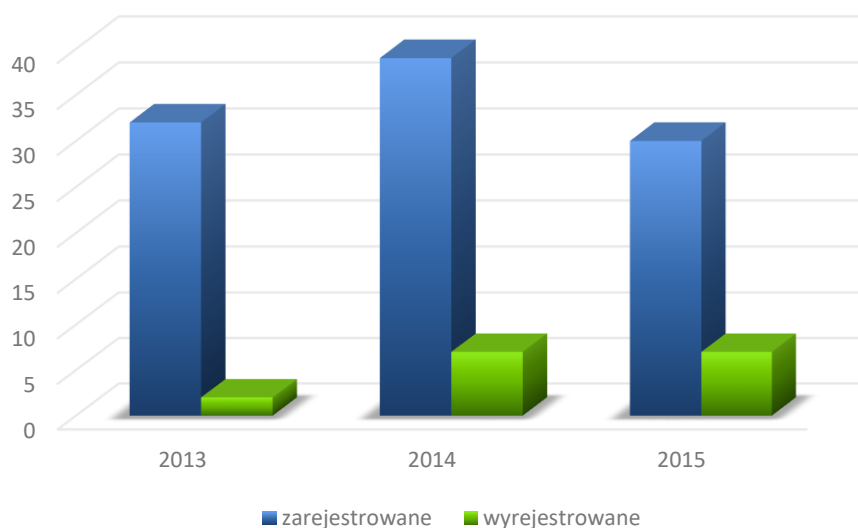
Na terenie Gminy Świerklany najważniejszym surowcem mineralnym jest węgiel kamienny, którego wydobywanie trwa już ponad 100 lat. Nadal na terenie gminy prowadzą swą eksploatację kopalnie: KWK Jankowice, KWK Chwałowice oraz KWK Borynia.

Otoczenie biznesu gminy tworzy obszar funkcjonalny zlokalizowany wzdłuż autostrady A1 na terenie subregionu zachodniego województwa śląskiego, do którego należy również Gmina Świerklany. Bardzo ważnym elementem krajobrazu inwestycyjnego OF jest lokalizacja na jego obszarze Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE) – podstrefy jastrzębsko-żorskiej oraz Żorskiego Parku Przemysłowego. Na terenie podstrefy w gminach obszaru funkcjonalnego zlokalizowane są firmy działające m.in. w branży motoryzacyjnej, spożywczej, metalowej i budowlanej.

W 2015 roku na terenie Gminy zarejestrowanych było 30 podmiotów gospodarczych, a wyrejestrowano 7 podmiotów. Poniższa tabela oraz wykres przedstawia strukturę zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy w latach 2013-2015.

Tabela 21: Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)

2013		2014		2015	
Liczba podmiotów gospodarczych		Liczba podmiotów gospodarczych		Liczba podmiotów gospodarczych	
Zarejestrowanych	Wyrejestrowanych	Zarejestrowanych	Wyrejestrowanych	Zarejestrowanych	Wyrejestrowanych
32	2	39	7	30	7

Rysunek 12: Liczba zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (opracowanie własne na podstawie danych UG Świerklany)

Analizując powyższe dane można zauważyć, że w 2015 roku liczba zarejestrowanych podmiotów na terenie Gminy spadła w porównaniu z rokiem 2014. Jednocześnie zwiększa się liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych. Analizując liczbę podmiotów gospodarczych w 2015 roku w podziale na poszczególne sołectwa Gminy Świerklany można zauważyć, że najwięcej zarejestrowanych podmiotów znajduje się na terenie Świerklan Górnych, a najmniej na terenie Świerklan Dolnych.

Tabela 22: Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na sołectwa Gminy Świerklany w latach 2013-2015
(źródło: UG Świerklany)

(źródło: UG Świerklany)

	2013		2014		2015	
	Liczba podmiotów gospodarczych		Liczba podmiotów gospodarczych		Liczba podmiotów gospodarczych	
	Z	W	Z	W	Z	W
Świerklany Dolne	10	0	11	1	4	3
Świerklany Górne	9	2	13	4	14	4
Jankowice	14	0	16	2	12	0

Z – liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych; W – liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych.

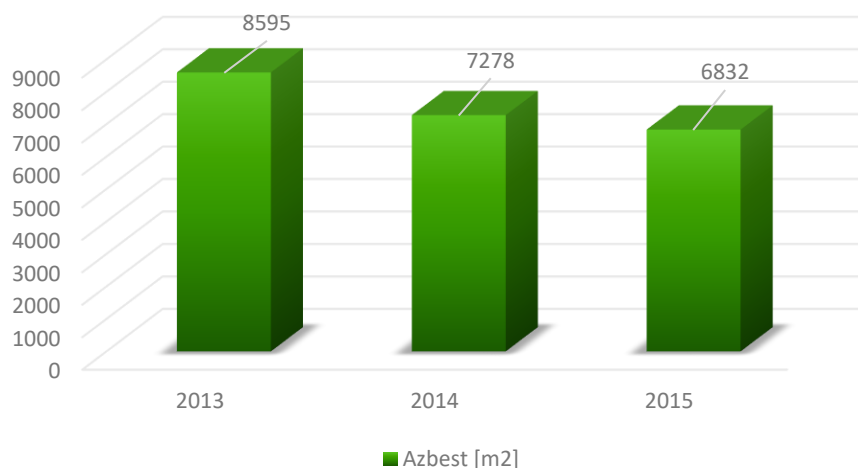
3.2 Sfera techniczna

Wśród grupy zjawisk negatywnych wyodrębniono także sferę techniczną rozumianą przede wszystkim jako degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkalnym, oraz brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. W związku z powyższym przeanalizowano istniejące zasoby budownictwa mieszkalnego Gminy Świerklany pod względem ich potencjalnego negatywnego wpływu na środowisko oraz zdrowie mieszkańców – wyroby azbestowe.

Na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku zinwentaryzowano 55 budynków z pokryciem azbestowym o łącznej masie wyrobów równej 75,16 t. W porównaniu z latami wcześniejszymi można zauważyć malejącą liczbę budynków z pokryciem azbestowym, a co za tym idzie - łączną masę azbestu. Na przestrzeni lat 2013-2015 łączna masa azbestu spadła o 19,4 t. Poniższa tabela ukazuje szczegółowe dane.

Tabela 23. Wyroby azbestowe na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane UG Świerklany)

	Liczba budynków z pokryciem azbestowym	Masa azbestu [t]
2013	67	94,56
2014	58	80,08
2015	55	75,16

Rysunek 13. Powierzchnia [m²] wyrobów azbestowych na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Świerklany)

Wśród sołectw Gminy Świerklany najwięcej wyrobów azbestowych zinwentaryzowano na terenie Świerklan Dolnych, a najmniej na terenie Świerklan Górnych. Można zauważyć, że na terenie wszystkich sołectw z roku na rok maleje masa zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych.

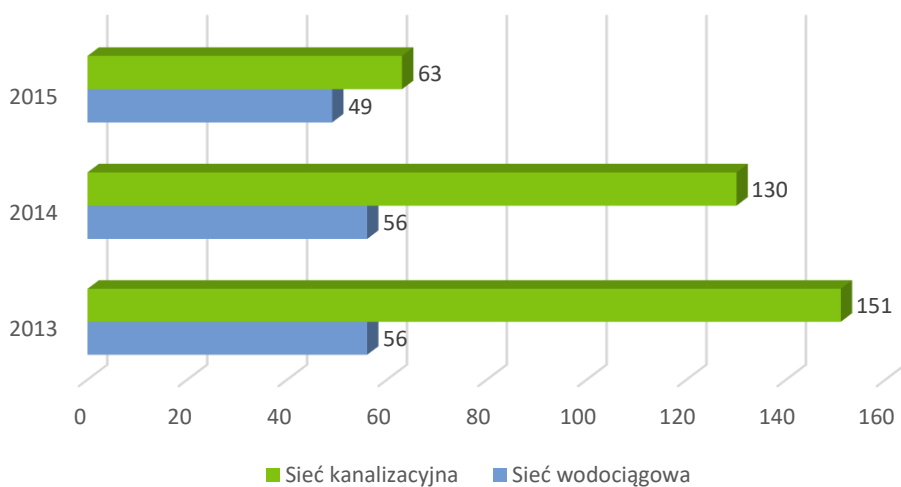
Tabela 24: Wyroby azbestowe na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa (źródło: UG Świerklany)

Sołectwo	Liczba budynków z pokryciem azbestowym	Azbest [m²]	Masa azbestu [t]
2013			
Świerklany Dolne	36	4821	53,039
Świerklany Górne	11	1615	17,77
Jankowice	20	2159	23,755
2014			
Świerklany Dolne	33	4283	47,121
Świerklany Górne	8	1215	13,37
Jankowice	17	1780	19,586
2015			
Świerklany Dolne	31	3991	43,90
Świerklany Górne	7	1061	11,67
Jankowice	17	1780	19,59

Wśród zjawisk technicznych należy również wyodrębnić dostępność do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Jest to bardzo ważne ponieważ podłączenie budynku do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej wpływa na wzrost poziomu jakości życia mieszkańców, podnosi warunki sanitarne. Kolejna tabela ukazuje liczbę nowych przyłączy do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie Gminy w latach 2013-2015 z podziałem na sołectwa.

Tabela 25. Liczba nowych przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa (źródło: UG Świerklany)

	2013		2014		2015	
	sieć wodociągowa	sieć kanalizacyjna	sieć wodociągowa	sieć kanalizacyjna	sieć wodociągowa	sieć kanalizacyjna
Świerklany Dolne	20	125	15	36	12	16
Świerklany Górne	9	9	17	69	15	23
Jankowice	27	17	24	25	22	24

Rysunek 14. Liczba nowych przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Świerklany)

Z przedstawionych danych wynika, że na terenie Gminy najwięcej budynków do sieci kanalizacyjnej podłączono w 2013 roku – 151 przyłączy. Z roku na rok liczba nowych przyłączy do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej jest coraz mniejsza.

Poniższa tabela przedstawia ogólną liczbę przyłączy kanalizacyjnych na terenie Gminy Świerklany w latach 2012-2015.

Tabela 26. Ogólna liczba przyłączy kanalizacyjnych na terenie Gminy Świerklany w latach 2012-2015 (źródło: dane UG Świerklany)

	Ogólna liczba przyłączy kanalizacyjnych [szt.]
2012	1652
2013	1805
2014	1935
2015	1998

3.3 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym się żyje, pracuje i spędza czas. Przestępczość stanowi ważny czynnik wpływający na jakość życia mieszkańców. Dane na temat bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Gminy Świerklany uzyskano z Komendy Miejskiej Policji w Rybniku, a dane na temat pożarów, miejscowych zagrożeń i fałszywych alarmów pozyskano z Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku.

Poniższa tabela ukazuje zdarzenia drogowe oraz zdarzenia z punktu widzenia społecznego poczucia bezpieczeństwa na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015.

Tabela 27: Zdarzenia drogowe oraz zdarzenia z punktu widzenia społecznego poczucia bezpieczeństwa na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: Komenda Miejska Policji w Rybniku)

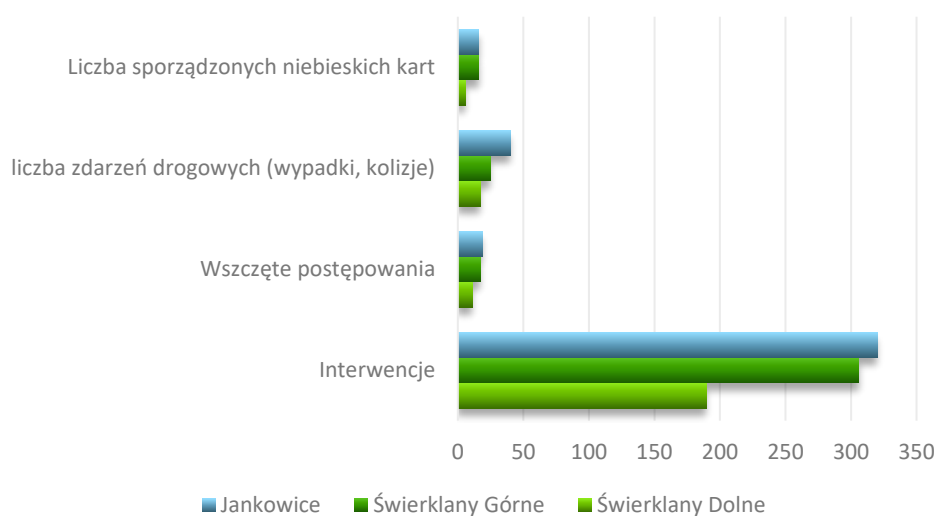
	Interwencje	Wszczęte postępowania	Liczba zdarzeń drogowych (wypadki, kolizje)	Liczba sporządzonych niebieskich kart
2013	677	113	125	27
2014	630	82	91	30
2015	816	47	82	38

Analizując powyższe zdarzenia należy stwierdzić, że na terenie Gminy Świerklany liczba zdarzeń w poszczególnych latach znacznie się zmienia. Należy zauważyć, że w 2015 roku odnotowano spadek liczby zdarzeń drogowych w porównaniu z rokiem 2013 i 2014. Do zjawisk niepokojących należy zaliczyć wzrastającą z roku na rok liczbę sporządzonych niebieskich kart. Wśród aspektów pozytywnych należy wyróżnić malejącą liczbę wszczętych postępowań, w stosunku do 2013 roku liczba ta spadła o 66. Liczba przeprowadzonych interwencji w 2015 roku znacznie wzrosła w porównaniu z latami poprzednimi.

Poniższa tabela ukazuje szczegółowe dane dotyczące przeprowadzonych interwencji, wszczętych postępowań, zdarzeń drogowych oraz sporządzonych niebieskich kart w latach 2013-2015 z wyszczególnieniem sołectw Gminy.

Tabela 28. Zdarzenia drogowe oraz zdarzenia z punktu widzenia społecznego poczucia bezpieczeństwa na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 z podziałem na sołectwa (źródło: Komenda Miejska Policji w Rybniku)

	Interwencje	Wszczęte postępowania	Liczba zdarzeń drogowych (wypadki, kolizje)	Liczba sporządzonych niebieskich kart
2013				
Świerklany Dolne	188	36	18	8
Świerklany Górne	323	57	47	15
Jankowice	166	20	60	8
2014				
Świerklany Dolne	158	32	21	4
Świerklany Górne	279	39	46	12
Jankowice	193	11	24	14
2015				
Świerklany Dolne	190	11	17	6
Świerklany Górne	306	17	25	16
Jankowice	320	19	40	16

Rysunek 15. Zdarzenia drogowe oraz zdarzenia z punktu widzenia społecznego poczucia bezpieczeństwa na terenie sołectw Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: Komenda Miejska Policji w Rybniku)

Z powyższego wykresu wynika, że w 2015 roku na terenie sołectwa Jankowice liczba przeprowadzonych interwencji, wszczętych postępowań oraz zdarzeń drogowych była największa na terenie całej Gminy, jedynie liczba sporządzonych niebieskich kart była taka sama jak na terenie Świerklan Górnych.

Zgodnie z danymi Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku, w 2015 roku na terenie Gminy Świerklany odnotowano 31 pożarów, 98 miejscowych zagrożeń oraz 1 fałszywy alarm. W porównaniu z latami wcześniejszymi można zauważyć rosnącą liczbę zdarzeń na terenie Gminy w roku 2015. Poniższa tabela ukazuje szczegółowe dane.

Tabela 29. Pożary, miejscowe zagrożenia oraz fałszywe alarmy na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015
(źródło: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku)

	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Fałszywe alarmy
2013	18	82	0
2014	25	48	0
2015	31	98	1

Tabela 30. Pożary, miejscowe zagrożenia i fałszywe alarmy w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa
Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku)

(źródło:

	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Fałszywe alarmy
2013			
Świerklany Dolne	5	27	0
Świerklany Górne	5	22	0
Jankowice	8	33	0
2014			
Świerklany Dolne	3	9	0
Świerklany Górne	5	17	0
Jankowice	17	22	0
2015			
Świerklany Dolne	4	20	1
Świerklany Górne	1	18	0
Jankowice	26	60	0

Wśród sołectw Gminy Świerklany można zauważyć, że największy problem w zakresie występowania pożarów i miejscowych zagrożeń widoczny jest na terenie sołectwa Jankowice, gdzie z roku na rok problem się powiększa. W 2015 roku na terenie Jankowic odnotowano o 38 więcej miejscowych zagrożeń niż w roku 2014.

3.4 Sfera środowiskowa

Stan jakości powietrza na terenie Gminy Świerklany zanalizowano na podstawie „Stanu środowiska w województwie śląskim w 2015 roku”.

Województwo śląskie zostało podzielone na 5 stref:

- ✓ Miasto Bielsko-Biała,
- ✓ Miasto Częstochowa,
- ✓ Aglomeracja górnośląska,
- ✓ Aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- ✓ Strefa śląska.

Gmina Świerklany należy do śląskiej strefy ochrony powietrza, gdzie w 2015 roku doszło do przekroczeń dopuszczalnych stężeń benzo(a)pirenu, pyłu PM10 oraz pyłu PM2,5.

Tabela 31: Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (źródło: Stan środowiska w województwie śląskim w 2015 roku)

Nazwa strefy	As(PM10)	BaP(PM10)	C ₆ H ₆	CO	Cd(PM10)	NO ₂	Ni(PM10)	PM10	PM2.5	Pb(PM10)	SO ₂
Agglomeracja górnośląska	A	C	A	A	A	C	A	C	C, C1	A	A
Agglomeracja rybnicko-jastrzębska	A	C	A	A	A	A	A	C	C, C1	A	A
miasto Bielsko-Biała	A	C	A	A	A	A	A	C	C, C1	A	A
miasto Częstochowa	A	C	A	A	A	A	A	C	C, C1	A	A
strefa śląska	A	C	A	A	A	A	A	C	C, C1	A	A

Zgodnie z mapami zamieszczonymi w „Stan środowiska w województwie śląskim w 2015 roku” prezentującymi rozkład stężenia średniorocznego pyłu PM2,5, PM10 oraz benzo(a)pirenu można zauważyć, że na terenie Gminy Świerklany doszło do przekroczeń dopuszczalnych wartości.

Odpady

Z perspektywy ochrony środowiska bardzo ważna jest selektywna zbiórka odpadów. Należy przez to rozumieć selekcję odpadów komunalnych w pojemnikach, bezpośrednio w miejscu ich powstawania czyli w gospodarstwach domowych. Segregowanie odpadów komunalnych na terenie posesji pozwala na gospodarowanie nimi w sposób efektywny ekologicznie i ekonomicznie, między innymi poprzez zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska jak również zmniejszenie ilości odpadów trafiających do pojemnika przeznaczonego do gromadzenia w nim odpadów zmieszanych. Na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku 98,40% budynków segregowało odpady komunalne. W porównaniu z rokiem 2014 można zauważyć wzrost liczby budynków objętych selektywną zbiórką odpadów.

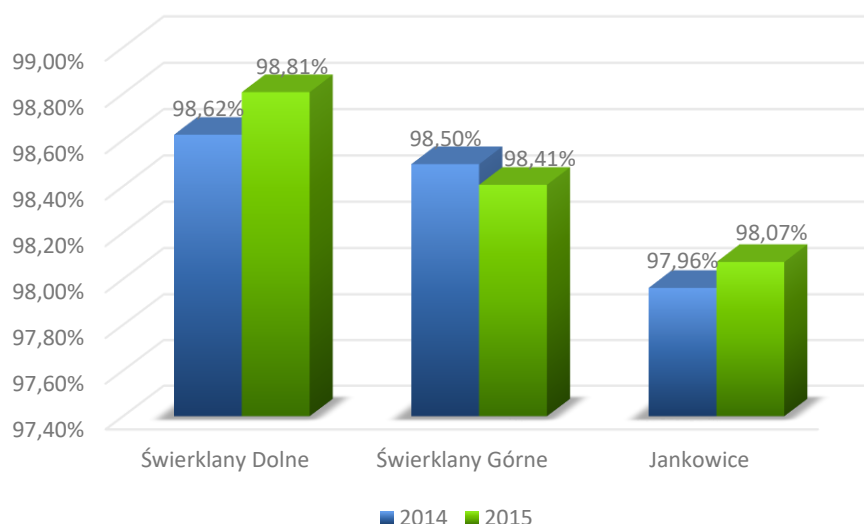
Tabela 32: Liczba oraz odsetek budynków segregujących odpady na terenie Gminy Świerklany w roku 2014 i 2015 (źródło: UG Świerklany)

	2014	2015
Liczba budynków objętych selektywną zbiórką odpadów (zgodnie z deklaracjami)	2 659	2 700
% budynków segregujących odpady	98,34%	98,40%

Najwięcej budynków segregujących odpady w 2015 roku znajdowało się na terenie sołectwa Świerklany Dolne – 98,81%, a najmniej na terenie sołectwa Jankowice – 98,07%. Można zauważyć, że liczba budynków objętych selektywną zbiórką odpadów na terenie sołectwa Świerklany Dolne i Jankowice wzrosła w porównaniu z rokiem 2014, natomiast na terenie Świerklan Górnych zmalała.

Tabela 33. Gospodarka odpadami na terenie Gminy Świerklany w latach 2014 i 2015 w podziale na sołectwa (źródło: UG Świerklany)

	Liczba budynków		Liczba budynków objętych selektywną zbiórką odpadów (zgodnie z deklaracjami)		% budynków segregujących odpady	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Świerklany Dolne	726	754	716	745	98,62%	98,81%
Świerklany Górne	997	1004	982	988	98,50%	98,41%
Jankowice	981	986	961	967	97,96%	98,07%

Rysunek 16. Odsetek budynków segregujących odpady na terenie sołectw Gminy Świerklany w roku 2014 i 2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie UG Świerklany)

Na terenie Gminy Świerklany działa Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych oraz Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, do których mieszkańcy gminy mogą własnym transportem dostarczać niektóre odpady komunalne. PSZOK zlokalizowany jest w Świerklanach przy ul. Pogodnej 5.

Na terenie Gminy znajdują się również dwa składowiska odpadów:

- składowisko odpadów wydobywczych Borynia-Jar (w części położone w obszarze Gminy Świerklany, a w części w obszarze miasta Jastrzębie-Zdrój) – w trakcie zamykania, objęte monitoringiem;
- składowisko odpadów komunalnych w Jankowicach Rybnickich – w trakcie zamykania, objęte monitoringiem.

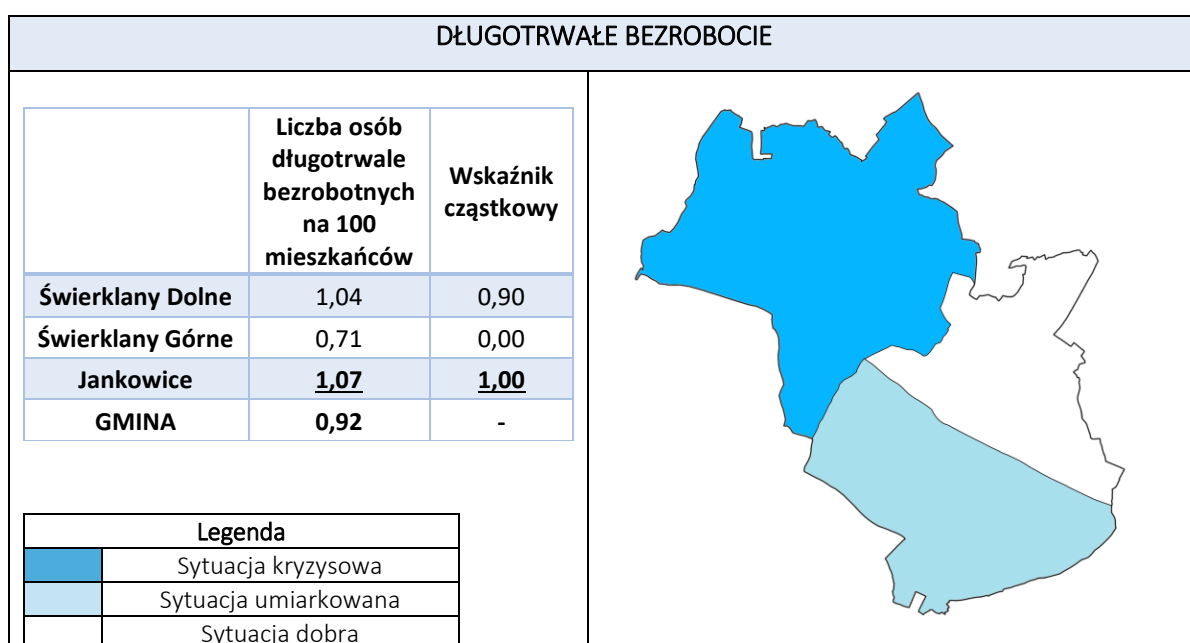
4. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

4.1 PODSUMOWANIE ZJAWISK SPOŁECZNYCH

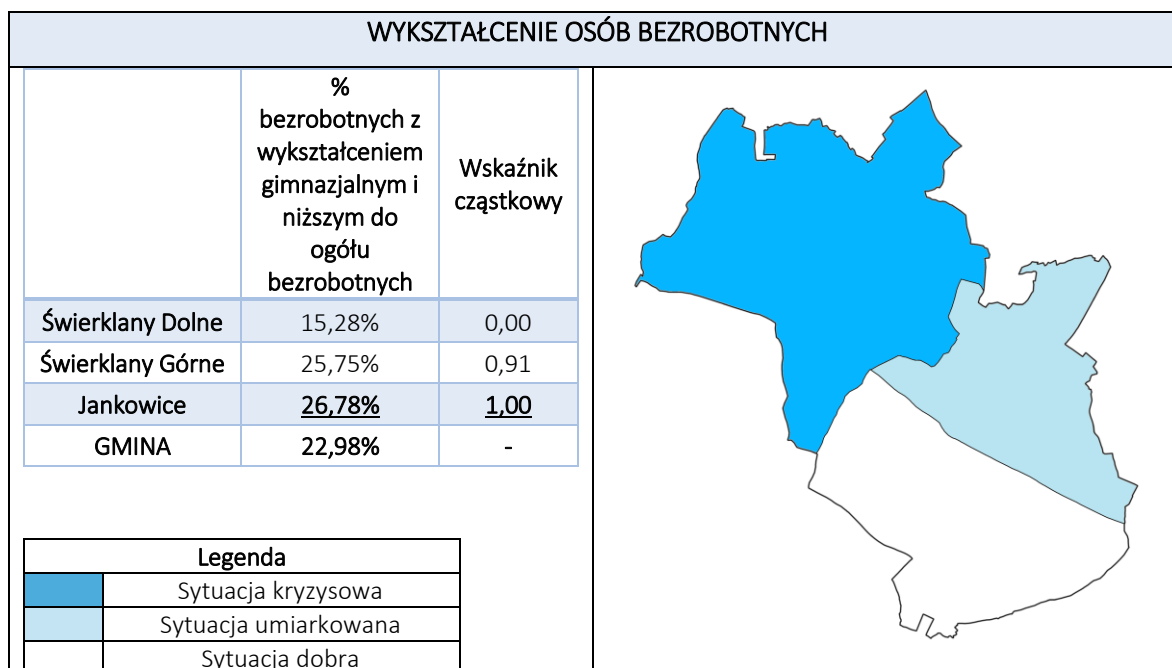
Bezrobocie

W celu zobrazowania nasilenia problemu bezrobocia na terenie Gminy Świerklany przeanalizowano dwa elementy. Są to:

- ✓ liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców;
- ✓ % bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do ogółu bezrobotnych w danym sołectwie.

Sołectwem o nasilonym problemie osób długotrwale bezrobotnych są Jankowice (1,07 osoby na 100 mieszkańców sołectwa). Najmniejszym wskaźnikiem w tej dziedzinie wykazało się sołectwo Świerklany Górne (0,71 osób na 100 mieszkańców sołectwa).

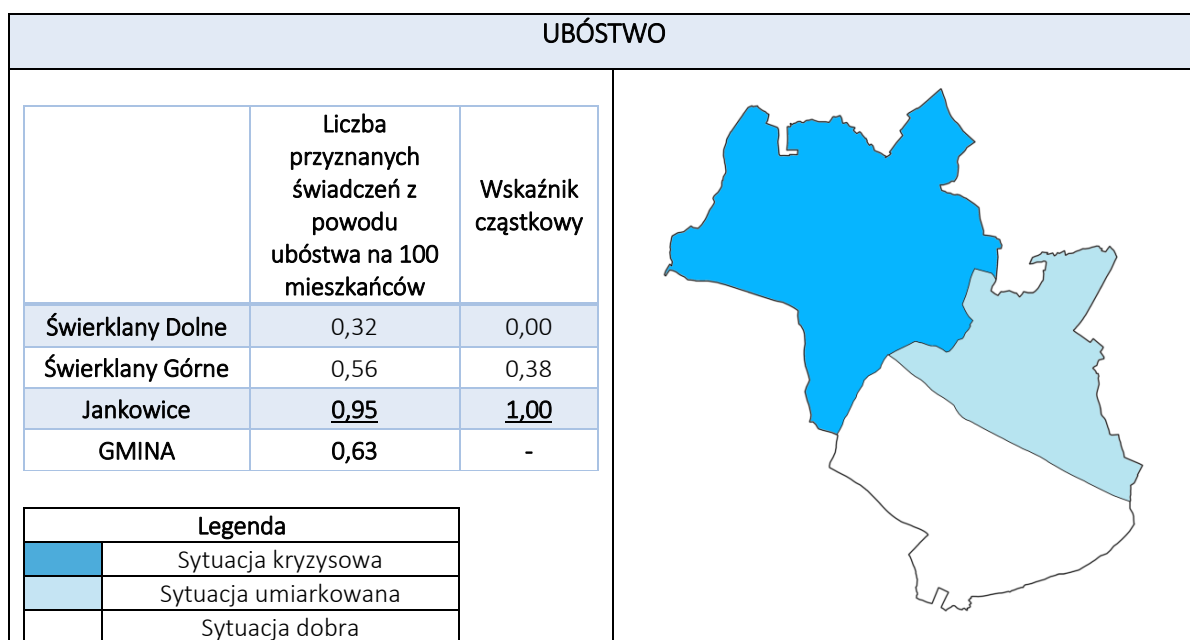

Największy odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do ogółu osób bezrobotnych w danym sołectwie zauważalny jest na terenie sołectwa Jankowice (26,78%). Procent ten jest znacznie wyższy niż średnia dla Gminy. Najmniejszy problem w tym zakresie odnotowano na terenie sołectwa Świerklany Dolne - 15,28%.

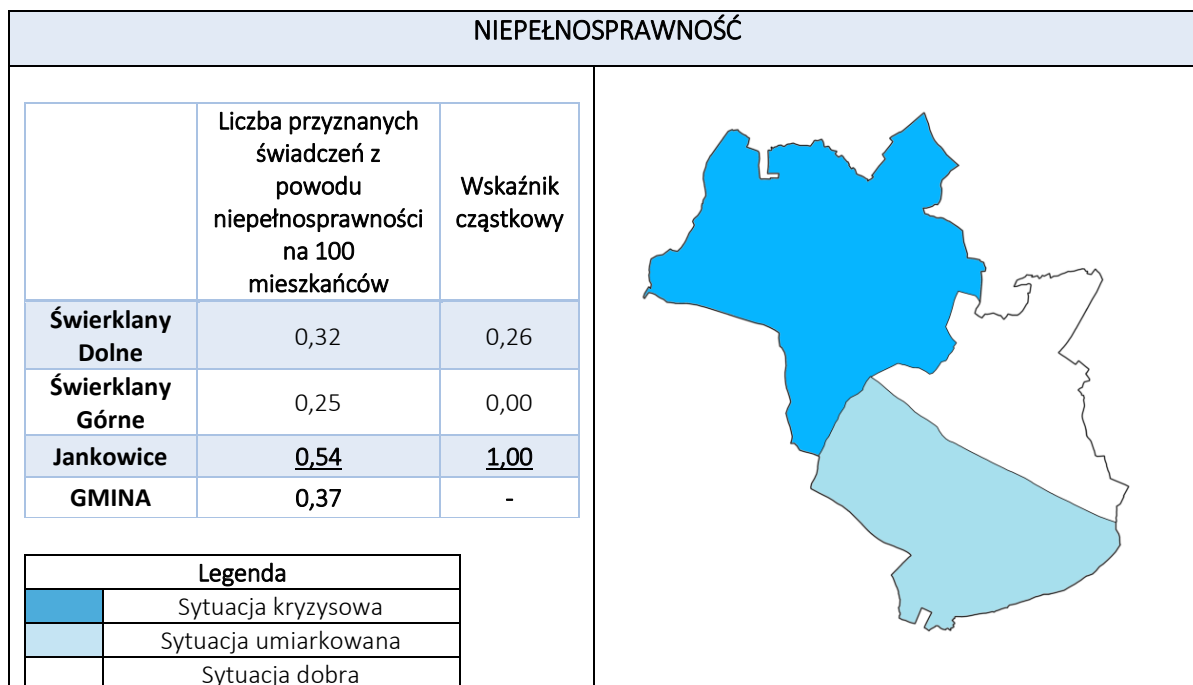
Pomoc społeczna

W celu wyznaczenia obszarów o największym nasileniu problemów społecznych wynikających z udzielonej pomocy społecznej przeanalizowano następujące czynniki:

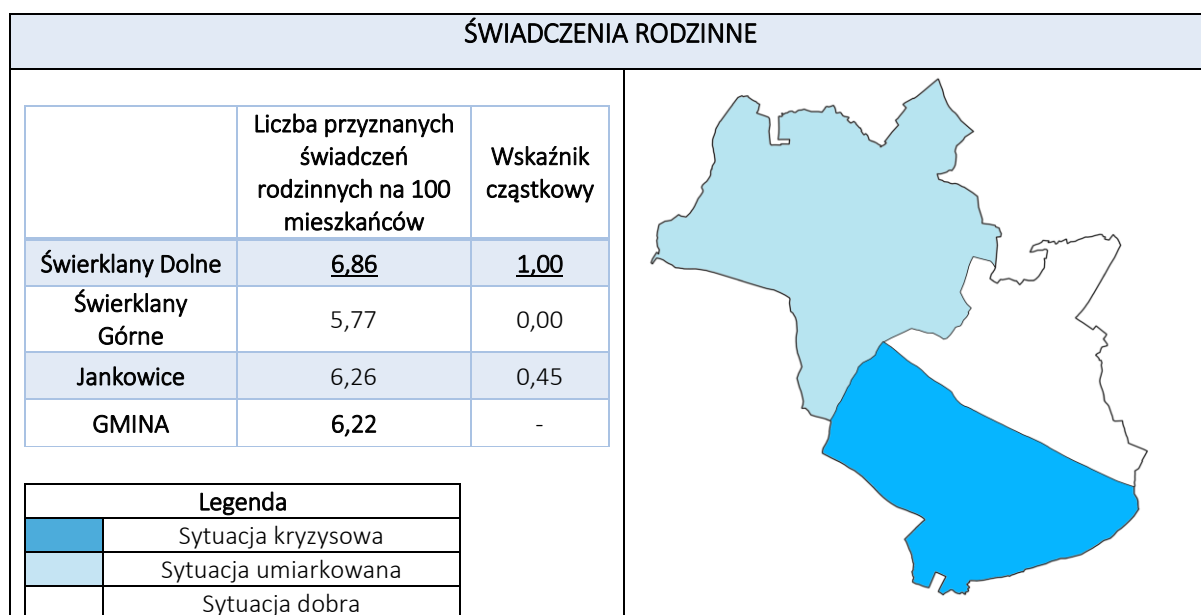
- ✓ Liczba świadczeń przyznanych z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców;
- ✓ Liczba świadczeń przyznanych z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców;
- ✓ Liczba przyznanych świadczeń rodzinnych na 100 mieszkańców.

Problem ubóstwa scharakteryzowano na podstawie liczby przyznanych świadczeń pomocy społecznej z tego powodu na 100 mieszkańców. Problem ubóstwa najbardziej dotyczył mieszkańców sołectwa Jankowice, gdzie na 100 mieszkańców przyznano 0,95 świadczeń. Najmniejsze nasilenie tego problemu obserwuje się na terenie sołectwa Świerklany Dolne (0,32).

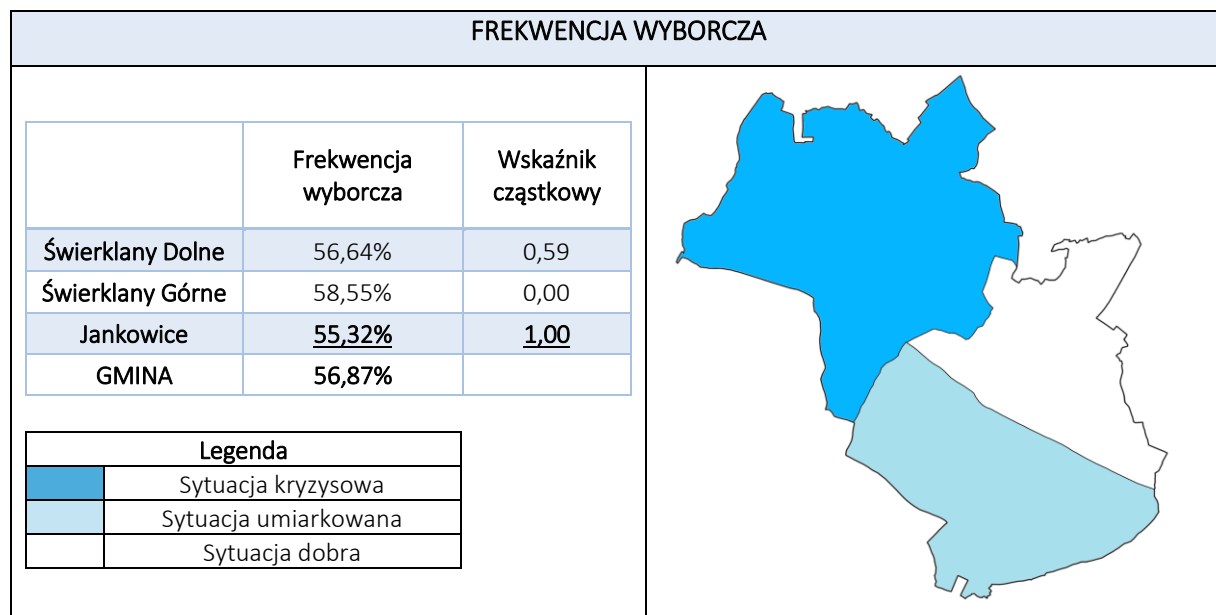
Problem niepełnosprawności najbardziej nasilony jest na terenie sołectwa Jankowice (0,54 świadczeń na 100 mieszkańców). Najmniejszy problem w tym zakresie odnotowano na terenie sołectwa Świerklany Górne (0,25 świadczeń na 100 mieszkańców).

Sołectwo, które wymagało największego wsparcia finansowego udzielonego przez MOPS to Świerklany Dolne (6,86 świadczeń na 100 mieszkańców). Najmniej rodzin otrzymujących świadczenia w 2015 roku odnotowano na terenie sołectwa Świerklany Górne.

Frekwencja wyborcza

Jedną z form aktywności obywatelskiej jest głosowanie w wyborach i referendach, zarówno na poziomie państwowym (np. wybory prezydenckie i parlamentarne), jak i lokalnym (np. wybory samorządowe).

Największą frekwencję wyborczą odnotowano na terenie sołectwa Świerklany Górne (58,55%). Najmniejszą aktywność mieszkańców odnotowano na terenie sołectwa Jankowice, gdzie frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 roku wyniosła 55,32%.

4.2 SFERA SPOŁECZNA - OBSZARY KRYZYSOWE

Na podstawie wyżej omówionych wskaźników, możliwe było wyznaczenie obszarów zdegradowanych w sferze społecznej. Zsumowanie wskaźników częściowych pozwoliło określić wskaźnik syntetyczny dla danego sołectwa. Wskaźnik syntetyczny wskazuje stopień nasilenia problemów społecznych na danym obszarze.

Poniższa tabela przedstawia sumę wszystkich wyznaczonych wskaźników częściowych oraz wyliczony na tej podstawie wskaźnik syntetyczny.

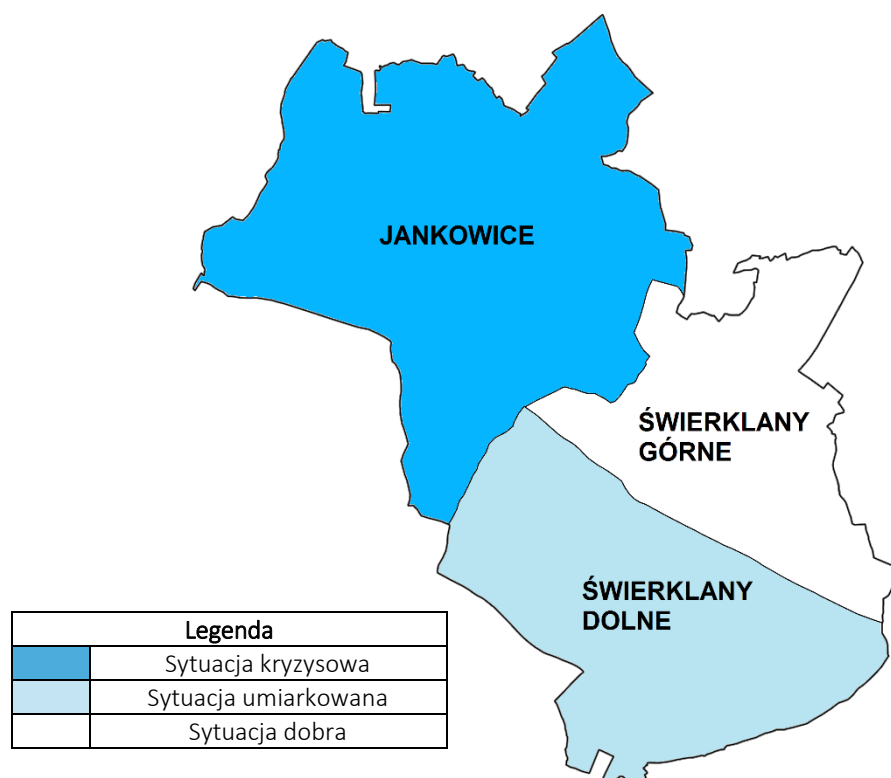
Tabela 34: Wskaźnik syntetyczny zjawisk kryzysowych w sferze społecznej Gminy Świerklany (opracowanie własne na podstawie otrzymanych danych)

Sołectwo	Wskaźniki częściowe (znormalizowane – przedział od 0 do 1)						Wskaźnik syntetyczny
	Liczba świadczeń z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców – wskaźnik częściowy	Liczba świadczeń z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców – wskaźnik częściowy	Liczba świadczeń rodzinnych na 100 mieszkańców – wskaźnik częściowy	Frekwencja wyborcza [%] – wskaźnik częściowy	Liczba bezrobotnych ogółem na 100 mieszkańców – wskaźnik częściowy	% bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do ogółu bezrobotnych w danym sołectwie – wskaźnik częściowy	
Świerklany Dolne	0,00	0,26	1,00	0,59	1,00	0,00	2,85
Świerklany Górne	0,38	0,00	0,00	0,00	0,00	0,91	1,29
Jankowice	1,00	1,00	0,45	1,00	0,83	1,00	5,28

Na podstawie uzyskanych wskaźników syntetycznych wyznaczono medianę (wartość środkową), która wyniosła: **2,85**.

Wszystkie analizowane jednostki, których wskaźnik syntetyczny był wyższy od wyznaczonej mediany, zostały uznane jak obszary o nasilonych zjawiskach kryzysowych w sferze społecznej.

Kolejna mapa przedstawia rozmieszczenie tych obszarów w sferze społecznej.

Rysunek 17: Obszary o nasilonych zjawiskach kryzysowych w sferze społecznej (opracowanie własne)

4.3 PODSUMOWANIE ZJAWISK GOSPODARCZO-TECHNICZNO-ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNYCH

Sfera gospodarcza

Wskaźnikiem opisującym stan sytuacji gospodarczej na terenie Gminy Świerklany jest liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Im mniej podmiotów gospodarczych przypada na 100 mieszkańców tym obszar zostaje sklasyfikowany jako bardziej problemowy.

PODMIOTY GOSPODARCZE

	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Wskaźnik częściowy
Świerklany Dolne	<u>0,129</u>	<u>1,00</u>
Świerklany Górne	0,291	0,01
Jankowice	0,292	0,00
GMINA	0,250	-

Legenda

Sytuacja kryzysowa

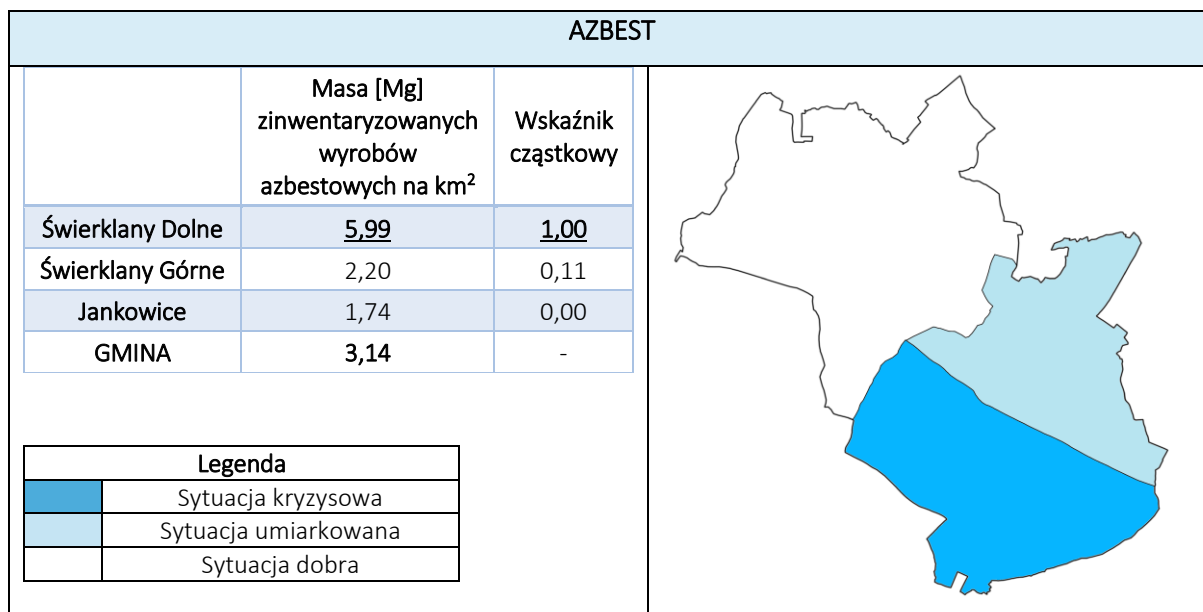
Sytuacja umiarkowana

Sytuacja dobra

Na terenie Gminy obszarem problemowym w tym zakresie jest sołectwo Świerklany Dolne, gdzie na 100 mieszkańców przypada najmniej podmiotów gospodarczych. Wskazuje to na obszary słabo rozwinięte pod względem gospodarczym. Na terenie Świerklan Górnych oraz Jankowic liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców jest niemal identyczna i nie stanowi problemu w tym zakresie.

Sfera techniczna

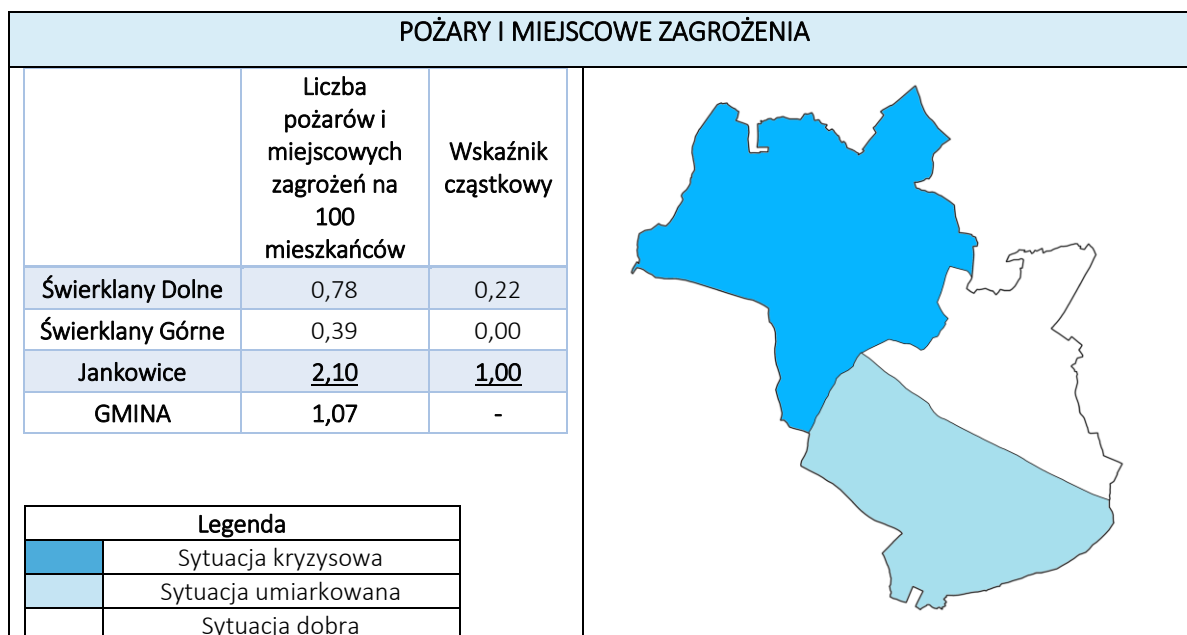
Wskaźnikiem opisującym sferę techniczną jest masa wyrobów azbestowych [t] w przeliczeniu na km². Dzięki temu udało się zanalizować stopień degradacji budynków mieszkalnych na terenie Gminy. Najwięcej wyrobów azbestowych w przeliczeniu na km² znajduje się na terenie Świerklan Dolnych, gdzie masa zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych wyniosła 5,99 t na km². Obszar ten został sklasyfikowany jako najbardziej problemowy w tym zakresie. Na terenie Gminy sytuacja najlepiej przedstawia się na obszarze Jankowic, gdzie masa wyrobów azbestowych wyniosła jedynie 1,74 t na km².

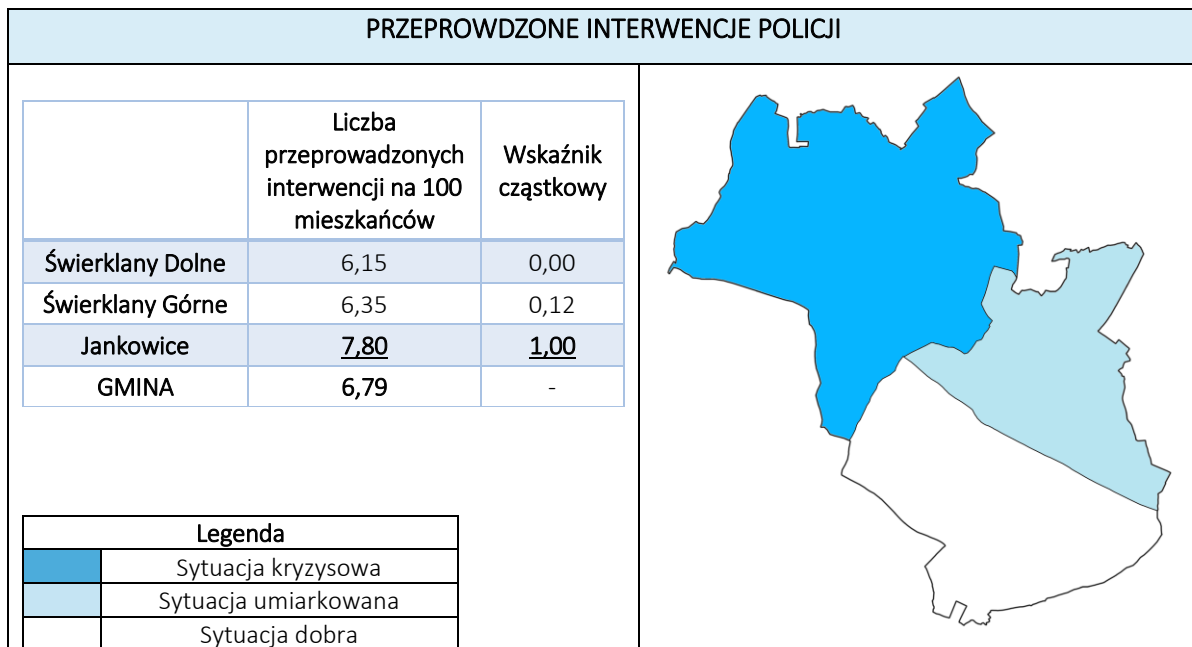
Strefa przestrzenno-funkcjonalna

W celu zobrazowania nasilenia problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Świerklany przeanalizowano dwa elementy. Są to:

- ✓ liczba pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców;
- ✓ liczba przeprowadzonych interwencji policji na 100 mieszkańców.

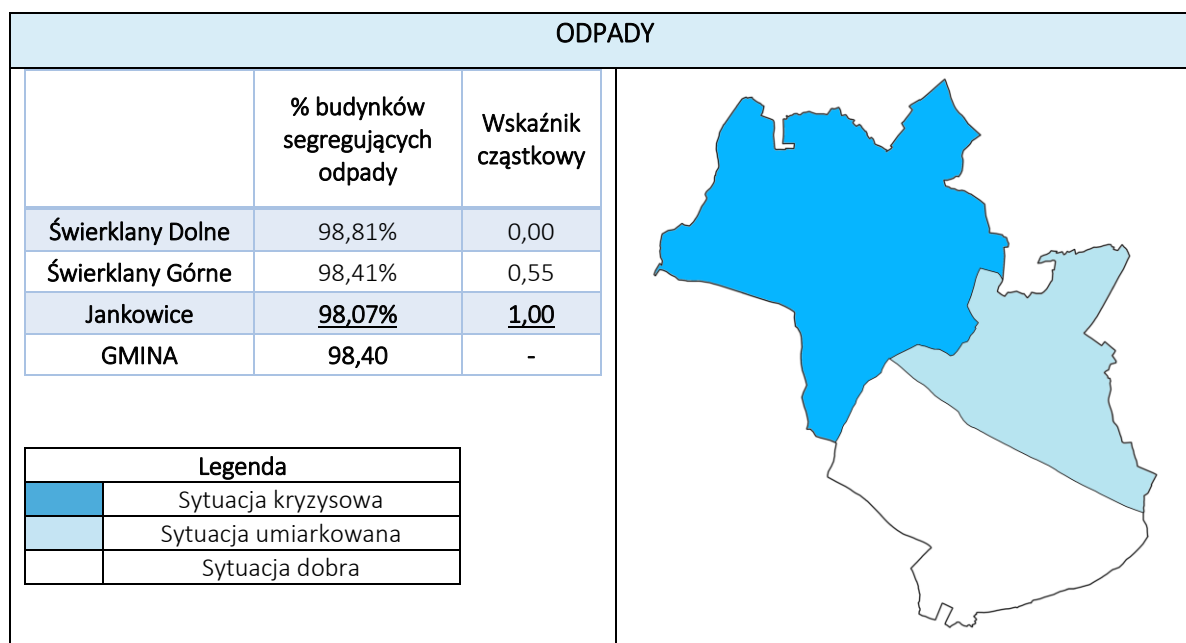
Na terenie Gminy Świerklany największy problem w zakresie liczby odnotowanych pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców odnotowano na terenie sołectwa Jankowice - 2,10 zdarzeń na 100 mieszkańców. Sytuacja pod tym względem najlepiej przedstawia się na terenie Świerklan Górnych – 0,39 zdarzeń na 100 mieszkańców.

Największy problem w zakresie liczby przeprowadzonych interwencji policji na 100 mieszkańców odnotowuje się na terenie sołectwa Jankowice – 7,80 interwencji na 100 mieszkańców. Wartość ta jest znacznie większa niż średnia dla całej Gminy. Najmniej przeprowadzonych interwencji odnotowano na terenie Świerklan Dolnych.

Strefa środowiskowa

W strefie środowiskowej analizowanym wskaźnikiem był odsetek budynków segregujących odpady (zgodnie z deklaracjami). W 2015 roku najmniej budynków objętych selektywną zbiórką odpadów odnotowano na terenie sołectwa Jankowice – 98,07%. Obszar ten w strefie środowiskowej został wskazany jako najbardziej kryzysowy. Sytuacja najlepiej przedstawia się na obszarze sołectwa Świerklany Dolne – 98,81% budynków objętych selektywną zbiórką odpadów.

4.4 SFERA GOSPODARCZO - TECHNICZNO – ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA – OBSZARY KRYZYSOWE

Identyfikacja problemów gospodarczo-przestrzenno-techniczno-środowiskowych Gminy Świerklany pozwoliła na skonstruowanie 5 wskaźników, które poddano analizie w wymiarze terytorialnym w oparciu o dane ilościowe aktualne na rok 2015. Zaprezentowana tabela na kolejnej stronie wskazuje zakres wartości wskaźników częściowych dla poszczególnych wartości (normalizacja zmiennych w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali) oraz wygenerowany na ich podstawie wskaźnik syntetyczny dla każdego sołectwa Gminy Świerklany.

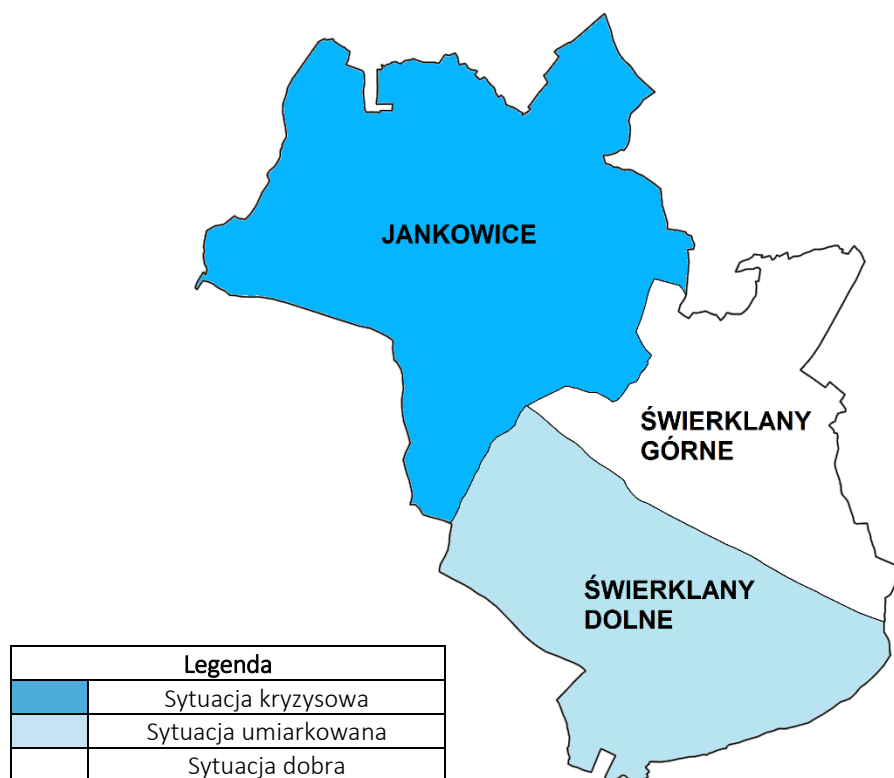
Tabela 35: Wskaźnik syntetyczny problemów gospodarczo-środowiskowo-przestrzenno-technicznych Gminy Świerklany
(opracowanie własne na podstawie otrzymanych danych)

Sołectwo	Wskaźniki cząstkowe (znormalizowane – przedział od 0 do 1)					Wskaźnik syntetyczny
	Liczba budynków objętych selektywnym odbiorem odpadów na 100 budynków – wskaźnik cząstkowy	Masa [Mg] zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych na km ² – wskaźnik cząstkowy	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców – wskaźnik cząstkowy	Liczba pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców – wskaźnik cząstkowy	Liczba przeprowadzonych interwencji policji na 100 mieszkańców – wskaźnik cząstkowy	
Świerklany Dolne	0,00	1,00	1,00	0,22	0,00	2,22
Świerklany Górne	0,55	0,11	0,01	0,00	0,12	0,79
Jankowice	1,00	0,00	0,00	1,00	1,00	3,00

Wskaźnik syntetyczny opisujący problemy gospodarczo-środowiskowo-przestrzenno-techniczne Gminy Świerklany pozwolił wskazać obszary najbardziej problemowe w tej sferze (im wskaźnik wyższy tym obszar bardziej zdegradowany).

Jako obszary o nasilonych zjawiskach kryzysowych wskazano te, których wskaźnik syntetyczny plasował się powyżej mediany, która wynosiła 2,22.

Kolejna mapa przedstawia rozmieszczenie obszarów o zdiagnozowanych zjawiskach kryzysowych w sferze technicznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Rysunek 18: Obszary o nasilonych zjawiskach kryzysowych - sfera gospodarczo-techniczno-środowiskowo-przestrzenno-funkcjonalna (opracowanie własne)

4.5 OBSZAR ZDEGRADOWANY

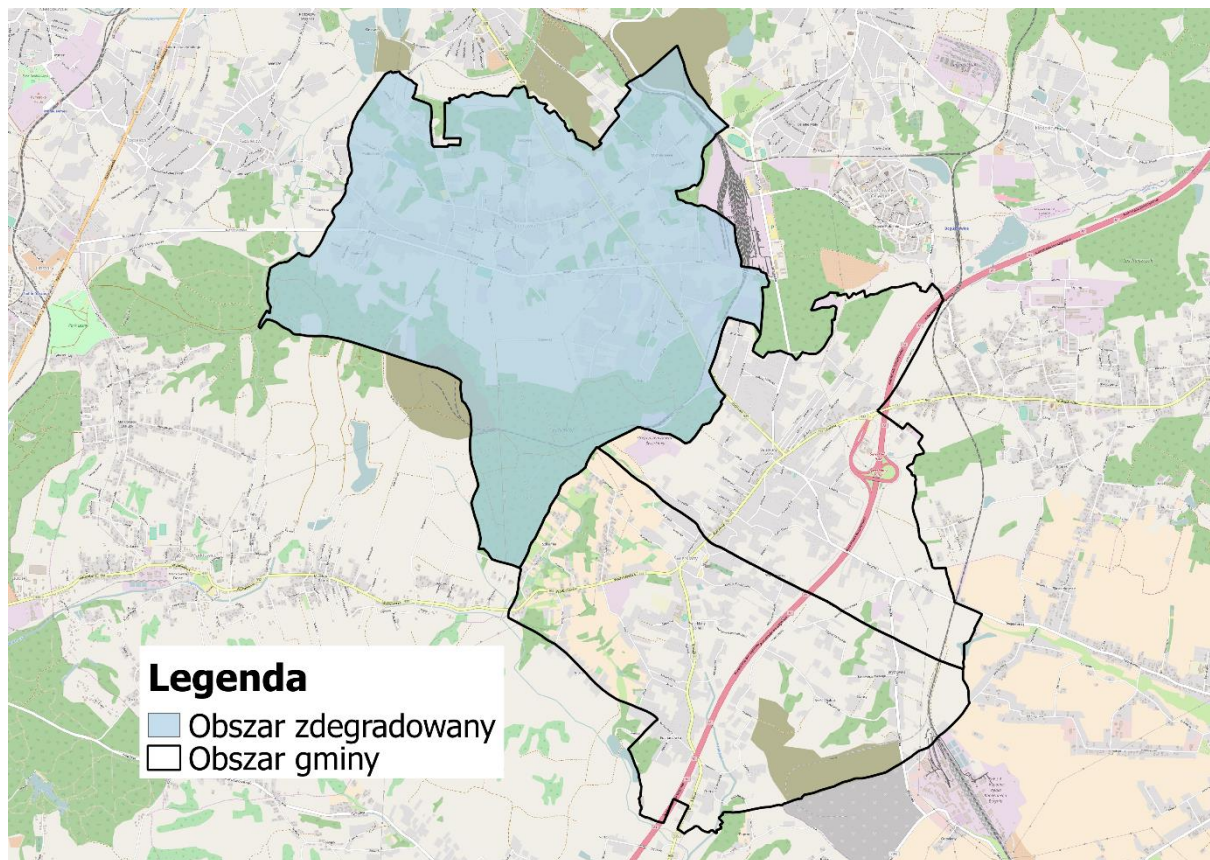
Obszar zdegradowany na terenie Gminy Świerklany wyznaczono na podstawie wskaźników syntetycznych dla poszczególnych sołectw w sferze społecznej oraz gospodarczo-techniczno-środowiskowo-przestrzenno-funkcjonalnej. Suma tych wskaźników pozwoliła wyznaczyć tereny o największej koncentracji zjawisk kryzysowych. Poniższa tabela przedstawia zestawienie wskaźników syntetycznych w obu analizowanych sferach oraz sumę, która pozwoliła wyznaczyć obszar zdegradowany.

Sołectwo	ZJAWISKA KRYZYSOWE - SPOŁECZNE	ZJAWISKA KRYZYSOWE - POZOSTAŁE	OBSZAR ZDEGRADOWANY
Świerklany Dolne	2,85	2,22	5,08
Świerklany Górne	1,29	0,79	2,07
Jankowice	5,28	3,00	8,28

Na podstawie uzyskanych wskaźników syntetycznych dla obszaru zdegradowanego wyznaczono wartość środkową, która wyniosła: **5,08**.

Wszystkie analizowane jednostki, których wskaźnik syntetyczny był wyższy od wyznaczonej mediany, zostały uznane jak obszar zdegradowany.

Poniższa mapa przedstawia obszar zdegradowany Gminy Świerklany.

Rysunek 19: Obszar zdegradowany Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

5. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY ŚWIERKLANY

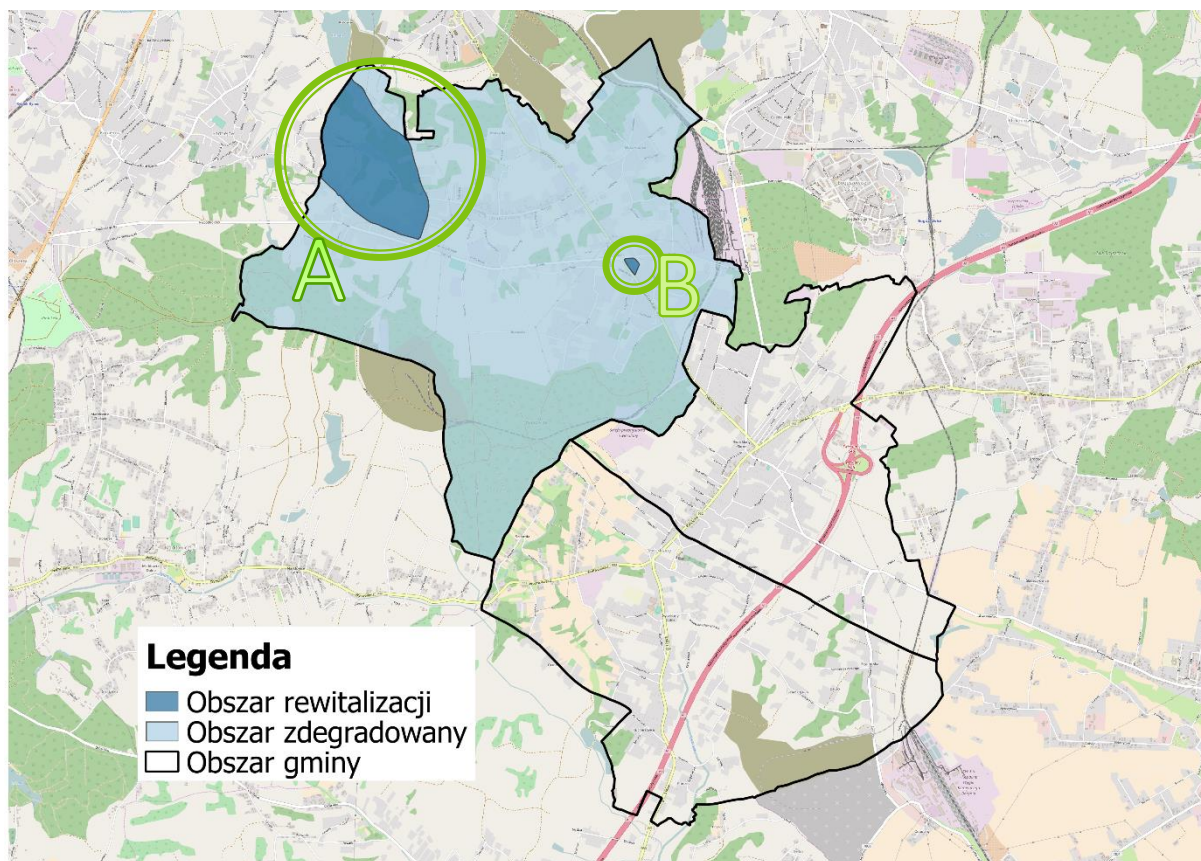
Zgodnie z art. 10 Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji wyznaczono obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej, a jednocześnie, który ma istotne znaczenie dla rozwoju Gminy Świerklany i Gmina planuje na nim prowadzić działania rewitalizacyjne. W wyniku przeprowadzonego procesu diagnozy i delimitacji obszaru zdegradowanego wskazane zostały dwa podobszary rewitalizacji:

- Podobszar A – obszar Podkościela,
- Podobszar B – obszar Urzędu Gminy.

Tabela 36: Wskaźniki charakteryzujące obszar rewitalizacji (opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni Gminy [%]	Liczba mieszkańców	Udział w liczbie mieszkańców Gminy [%]
Gmina Świerklany	2 390,28	100,00%	12010	100%
Obszar rewitalizacji ogółem	<u>87,11</u>	<u>3,64%</u>	<u>315</u>	<u>2,62%</u>
Podobszar A	85,96	3,60%	298	2,48%
Podobszar B	1,15	0,05%	17	0,14%

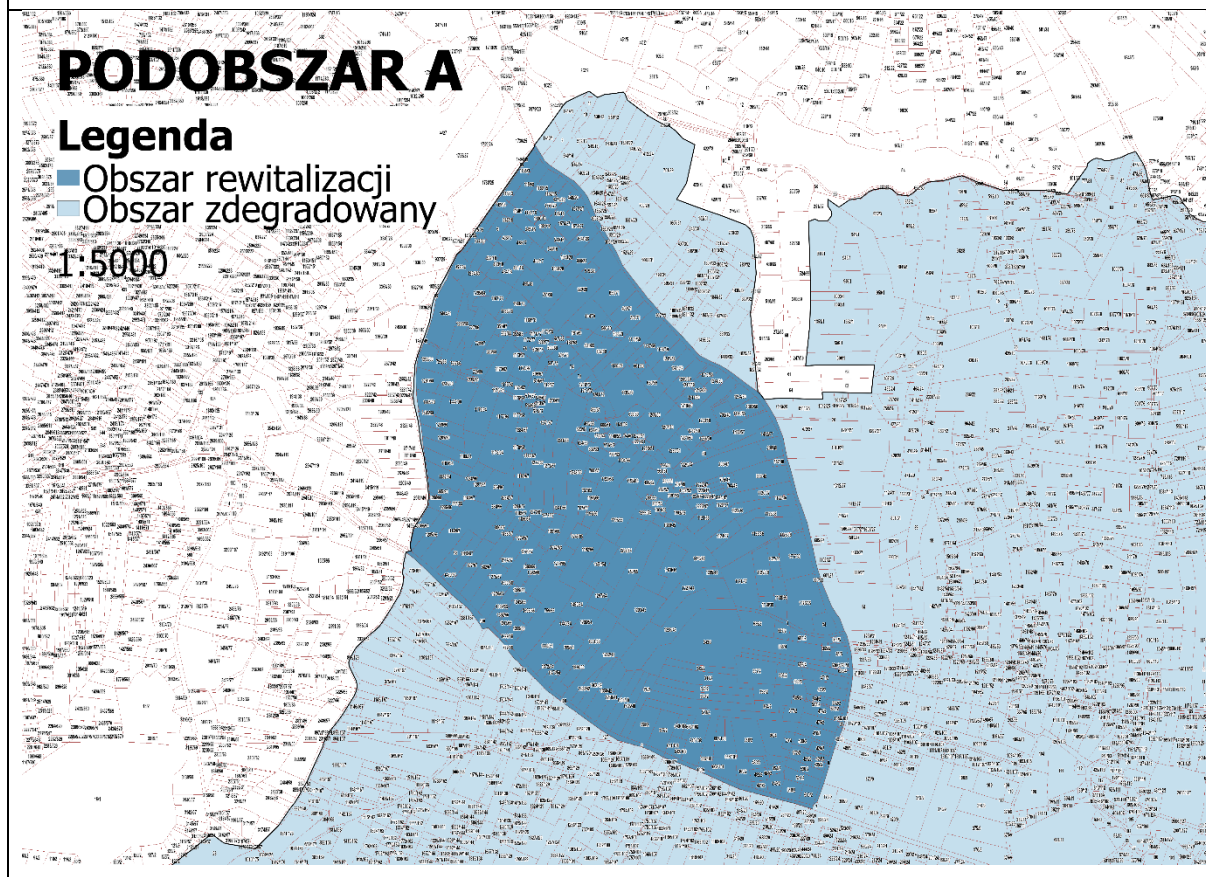

Rysunek 20. Obszar rewitalizacji Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)

PODOBSZAR A – OBSZAR PODKOŚCIELA

POWIERZCHNIA: 85,96 ha

LICZBA MIESZKAŃCÓW: 298

Pierwszy podobszar rewitalizacji obejmuje obszar tzw. Podkościele, czyli rejon ulic: Podkościele, Pawła Wowry, Dygańskiego oraz Rybnickiej w Jankowicach.

Głównymi problemami wskazanego podobszaru są: degradacja środowiskowa związana z osiadaniem terenu i powstawaniem zalewisk oraz brak układu komunikacyjnego i zagospodarowania obszaru.

Osiadania terenu powstałe w wyniku eksploatacji górniczej prowadzą do destrukcji powierzchniowych obiektów budowlanych, zmian hydrologicznych i hydrogeologicznych. Ich objawem są naruszenia konstrukcji budowlanych, częste podtopienia oraz antropogeniczne, powierzchniowe zbiorniki wodne.

Na terenie północnej części Jankowic w ostatnim czasie powstała znaczna liczba bezodpływowych zbiorników wodnych, które są wynikiem osiadania gruntu i wypływu wód gruntowych na powierzchnię. Jest to efekt uboczny działalności górniczej kopalni Chwałowice i Jankowice. Na terenie sołectwa największym zbiornikiem wód stojących jest zalewisko Podkościele, które znajduje się na podobszarze rewitalizacji.

Na terenie wyznaczonego podobszaru rewitalizacji było kiedyś osiedle mieszkaniowe z domami zlokalizowanymi wzdłuż ulic. Obecnie teren ten opadł o parę metrów i powstało zalewisko. Obszar ten posiada bardzo duży potencjał rozwojowy, jednak ze względu na postępujące osiadanie terenu nie jest to miejsce przeznaczone pod zabudowę. Celem rewitalizacji tego obszaru jest kompleksowe przygotowanie terenu pod funkcję sportowo-rekreacyjną. W wyniku przeprowadzonego badania ankietowego wśród mieszkańców Gminy, w uwagach wskazywano m.in. brak ścieżek rowerowych na terenie Gminy oraz brak parku. Rewitalizacja tego obszaru przyczyni się do rozwiązania tych problemów.

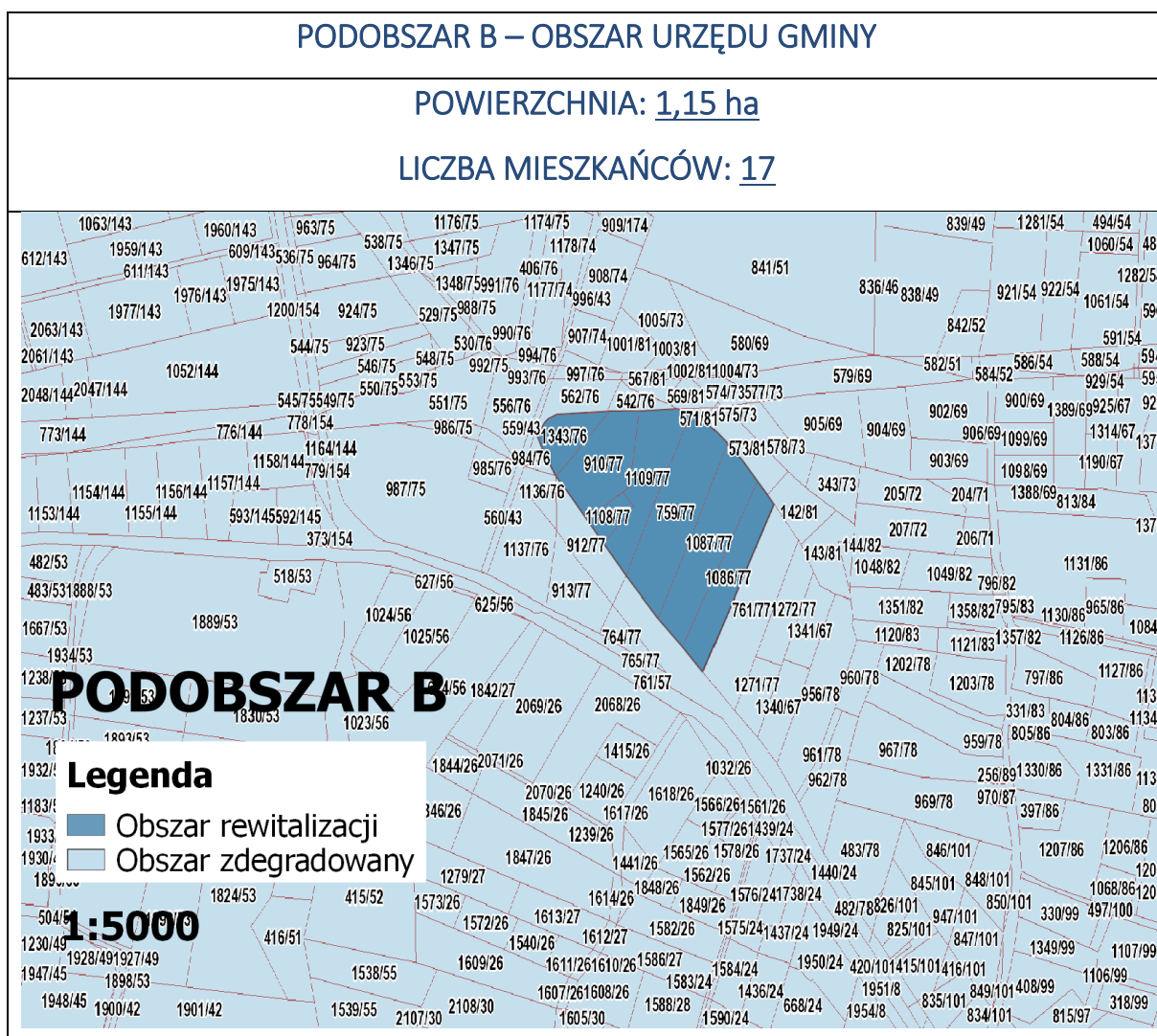
Na obszarze sołectwa Jankowice w wyniku przeprowadzonej diagnozy zidentyfikowano szereg niekorzystnych czynników zarówno w sferze społecznej, jak i przestrzenno-funkcjonalno-technicznej:

- największa liczba świadczeń przyznanych z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców;
- największa liczba świadczeń przyznanych z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców;
- najniższa frekwencja wyborcza [%];
- największy % bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym do ogółu bezrobotnych w sołectwie;
- najmniej budynków objętych selektywnym odbiorem odpadów na 100 budynków;
- największa liczba pożarów i miejscowych zagrożeń na 100 mieszkańców;
- największa liczba przeprowadzonych interwencji policji na 100 mieszkańców.

Rysunek 21. Obszar Podkościele (źródło: Urząd Gminy Świerklany)

Podobszar rewitalizacji B obejmuje tereny Urzędu Gminy Świerklany. Podobszar ten ograniczony jest ulicą Nową i Świerkłańską. Budynek Urzędu Gminy jest obecnie w niezadowalającym stanie

technicznym, dlatego też Gmina planuje przenieść Urząd do nowo wybudowanego obiektu. Budynek po byłym Urzędzie będzie można zagospodarować z myślą o mieszkańcach – przeznaczenie na cele społeczno-edukacyjne.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1: Podział Gminy Świerklany na sołectwa (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)	7
Rysunek 2: Położenie powiatu rybnickiego na tle województwa śląskiego (źródło: www.gminy.pl)	10
Rysunek 3: Położenie Gminy Świerklany na tle powiatu rybnickiego (źródło: www.gminy.pl)	11
Rysunek 4: Liczba mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)	13
Rysunek 5: Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 z uwzględnieniem płci (opracowanie własne na podstawie danych GUS)	17
Rysunek 6: Liczba osób bezrobotnych ogółem na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Rybnik)	18
Rysunek 7: Liczba przyznanych świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców w sołectwach Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o. na podstawie danych GOPS Świerklany).....	23
Rysunek 8: Formy przyznawania pomocy społecznej na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: GOPS Świerklany).....	24
Rysunek 9: Zespół „Hesperus” (źródło: jammusic.wordpress.com).....	29
Rysunek 10: Zespół „Karolinki” (źródło: www.swierklany.org.pl).....	30
Rysunek 11: Frekwencja wyborcza na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku w podziale na sołectwa (źródło: opracowanie własne na podstawie PKW).....	33
Rysunek 12: Liczba zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (opracowanie własne na podstawie danych UG Świerklany)	34
Rysunek 13: Powierzchnia [m ²] wyrobów azbestowych na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Świerklany).....	36
Rysunek 14: Liczba nowych przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Świerklany) ..	37
Rysunek 15: Zdarzenia drogowe oraz zdarzenia z punktu widzenia społecznego poczucia bezpieczeństwa na terenie sołectw Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: Komenda Miejska Policji w Rybniku).....	39
Rysunek 16: Odsetek budynków segregujących odpady na terenie sołectw Gminy Świerklany w roku 2014 i 2015 (źródło: opracowanie własne na podstawie UG Świerklany).....	42
Rysunek 17: Obszary o nasilonych zjawiskach kryzysowych w sferze społecznej (opracowanie własne)	48
Rysunek 18: Obszary o nasilonych zjawiskach kryzysowych - sfera gospodarczo-techniczno-środowiskowo-przestrzenno-funkcjonalna (opracowanie własne).....	54
Rysunek 19: Obszar zdegradowany Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.).....	55
Rysunek 20: Obszar rewitalizacji Gminy Świerklany (źródło: opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)	57

Rysunek 21. Obszar Podkościela (źródło: Urząd Gminy Świerklany)	60

SPIS TABEL

Tabela 1: Wykaz wskaźników wykorzystanych do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (opracowanie własne)	9
Tabela 2. Powierzchnia poszczególnych sołectw Gminy Świerklany (źródło: dane UG Świerklany)	11
Tabela 3: Zestawienie liczby mieszkańców (z uwzględnieniem płci) w latach 2013-2015 z podziałem na sołectwa Gminy Świerklany (opracowanie własne na podstawie danych UG Świerklany)	13
Tabela 4: Gęstość zaludnienia w poszczególnych jednostkach administracyjnych w latach 2013-2015 (źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; dane UG Świerklany)	15
Tabela 5: Gęstość zaludnienia na terenie sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Gminy Świerklany)	15
Tabela 6: Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane Urząd Gminy Świerklany)	16
Tabela 7: Liczba osób bezrobotnych na terenie województwa, powiatu oraz Gminy Świerklany (źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; Powiatowy Urząd Pracy w Rybniku)	16
Tabela 8: Charakterystyka bezrobocia na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: PUP w Rybniku)	17
Tabela 9: Wykształcenie osób bezrobotnych na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: PUP w Rybniku)	17
Tabela 10: Charakterystyka bezrobocia na terenie poszczególnych sołectw Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: PUP w Rybniku)	18
Tabela 11. Liczba przyznanych świadczeń pomocy społecznej na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane GOPS Świerklany)	20
Tabela 12: Liczba rodzin objętych pomocą społeczną na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku, z podziałem na sołectwa (źródło: GOPS Świerklany)	20
Tabela 13. Liczba przyznawanych świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: GOPS Świerklany)	21
Tabela 14. Świadczenia rodzinne na terenie Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: GOPS Świerklany)	24
Tabela 15: Liczba uczniów wraz z liczbą oddziałów w placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie Gminy Świerklany (źródło: UG Świerklany)	25
Tabela 16. Wyposażenie placówek oświatowych w sprzęt informatyczny na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)	26

Tabela 17. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2013-2015 w szkołach podstawowych na terenie Gminy Świerklany (źródło: UG Świerklany)	26
Tabela 18: Wyniki egzaminu gimnazjalnego w latach 2013-2015 na terenie Gminy Świerklany (źródło: OKE)	27
Tabela 19: Frekwencja wyborcza na terenie województwa, powiatu oraz Gminy Świerklany w 2015 roku (źródło: PKW)	31
Tabela 20: Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 roku na terenie Gminy Świerklany z podziałem na obwody wyborcze (źródło: PKW)	32
Tabela 21: Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany).....	34
Tabela 22: Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na sołectwa Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: UG Świerklany)	35
Tabela 23. Wyroby azbestowe na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: dane UG Świerklany).....	35
Tabela 24: Wyroby azbestowe na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa (źródło: UG Świerklany)	36
Tabela 25. Liczba nowych przyłączy do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa (źródło: UG Świerklany)	37
Tabela 26. Ogólna liczba przyłączy kanalizacyjnych na terenie Gminy Świerklany w latach 2012-2015 (źródło: dane UG Świerklany)	37
Tabela 27: Zdarzenia drogowe oraz zdarzenia z punktu widzenia społecznego poczucia bezpieczeństwa na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: Komenda Miejska Policji w Rybniku)	38
Tabela 28. Zdarzenia drogowe oraz zdarzenia z punktu widzenia społecznego poczucia bezpieczeństwa na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 z podziałem na sołectwa (źródło: Komenda Miejska Policji w Rybniku)	39
Tabela 29. Pożary, miejscowe zagrożenia oraz fałszywe alarmy na terenie Gminy Świerklany w latach 2013-2015 (źródło: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku).....	40
Tabela 30. Pożary, miejscowe zagrożenia i fałszywe alarmy w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa (źródło: Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Rybniku)	40
Tabela 31: Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (źródło: Stan środowiska w województwie śląskim w 2015 roku)	41
Tabela 32: Liczba oraz odsetek budynków segregujących odpady na terenie Gminy Świerklany w roku 2014 i 2015 (źródło: UG Świerklany).....	42

Tabela 33. Gospodarka odpadami na terenie Gminy Świerklany w latach 2014 i 2015 w podziale na sołectwa (źródło: UG Świerklany)	42
Tabela 34: Wskaźnik syntetyczny zjawisk kryzysowych w sferze społecznej Gminy Świerklany (opracowanie własne na podstawie otrzymanych danych)	47
Tabela 35: Wskaźnik syntetyczny problemów gospodarczo-środowiskowo-przestrzenno-technicznych Gminy Świerklany (opracowanie własne na podstawie otrzymanych danych)	53
Tabela 36: Wskaźniki charakteryzujące obszar rewitalizacji (opracowanie Grupa CDE Sp. z o.o.)	56